КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союзан Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрийн Советен орган

(С В Е Т)
Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 136 (4437). | ЕРА, 12 ноябрь 1970 шу. | Мах 2 кеп.

КПСС XXIV съезда накъадолхаш

ПОЛИТИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИ

Вай мехка масса метте халдаьнза деш латт Iалашмате доккхий кхолламе балхаш. Пятилетка чаккхйоалача юбилейни ленински шера КПСС XXIV съезда сийна социалистически яхье а баьнна берриге шоай низ тIабахийта боахам а культура а хьадара планаш кхоачашъеш боахк советски нах. Цу хьалашка Iалаьмате лоархIаме да къахьегамхошта вай мехка политически, экономически, культурни вахарах, дунен халкъашта юкъерча хьалех информаци яр.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара къахьегамхой сарцагIбахара, а халкъацара парте бувзамаш чIоагIдерь а боккха лоархIам болаш хIама да политически информаци. Вай парте дилла а кертагIдьхад коммунизма уйла хургйолаш къахьегамхошта кхетам балара хиланза даргдоаца хIама да бахача наха партеи правительстваи чурча а арахьарча а политиких хIара денна информаци яр яхаш.

ТIехьарча шерашка дикка тоадаь партейни организацеш политически информаце гIулакх, цу даьхе махьо опыт Iоаьй. Из белгалдаьккхар дукха да йоаллаш Грозне хиннача КПСС XXIV съезда кийчо ярца дувзаденна политинформаци дIахо тоаяра хетаьча политинформаторий республикански слете.

Слете нийтта белгалдаьккхар республикера партийни организацеш коммунисташтен парте боацраштен вай мехка чухьарча вахара а дунен халкъашта юкъарча гIулаккий а дешай хьакъехьа хинхиннахьен кIоаргеи информаци е а. хIаьта цунах наьха политически къахьегамен хьинар айдара дикагIа пайда эца а баьнна хилар. Республика къахьегамхошта юкъе болх бу ялх эзар совгIа болча политинформатораша, эзараш болча агитатораша, лектораше, кхо эзар совгIа цIагIара лекторий а республика районашка болх беш. БIаьш бола кулгалхой кест-кеста вIашагIбетталу къахьегамхошца.

Хьохкам зиа мегаргболаш дика латт къахьегамхошта политически информаци яра гIулакх Грозненски района I Мая цIерагIча Шелковска района «Червленскийн» колхозий, Грознински локомотивни депо партийни организацешка.

Дукхача партийни организацеша хIара денна болх бу политинформатораща цар специальностата хьежжа, методически новкъостал ду. Политически информатораша дика болх бу «Красный молот» завода партийни организаце. Цига ялх секци а. 82 политинформатор юкъе а волаш. Бетта шоза ю парткомо политинформаторaца совещанаш, царна методически лекцеш еш, хIара денна тIахьожам лоаттабу политинформаторий балха. Во бац политинформаторaша болх Ножай-Юрта районе а. Цу районе болх беш я 246 политинформатор юкъе а волаш йола 11 группа. ХIара денна теоретически а методически а новкъостал ду цаьна лаьрххIа цу гIулакха района политически просвещение кабинета вIашагIеллача политинформаторий совета. Политинформаторий болх нийтта вIаштIехьбаьккха делабеш партейни организацеш дукха я республике.

Цхьабакъда массанахьа а даш гIулакх нийтта. Наьсаре района «Октябра 40 шу» яхача совхоза партейни организаце ер ма яй вьина хIама дац агитаторий болх тоабара. Эсала латт из гIулакх Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза партийни организаце а. Цига наггахьа мара беседаш яц политинформатораша колхозхоща, нийтта кIезига ду новкъостал парткомо ший агитатораша а.

Цу тайпара кхоачамбоацараш партийни организацеш балхаца дIахо хила йиш йолаш яц. Де дезар да уж тIалаташ сихха тоаделга. Политически информаци вIаштIехьъяккхара чIоагIа лоархIаме да В. И. Ленин ваь 100 шу дизара кийчо еча хана Iоаьча наха юкъе беча политически балха опытах хьакъхьалагIа пайда эцар. Бахача наха политически информаци ец вахаре событеш явленешн хьовхаргIа доалаш даь гIулакх. де дезар да цу событей маIан дар, уж хьехар, парча дувзаденна хьалхашка уттача декхарех баха нах дIаккетабар. Политически информаце декхар да наьха хьинар айдар, коммунизм хьальяра декхараш кхоачашдара уж сарцагIбахар, пятилетка а КПСС XXIV съезда сийна тIаийца декхараш а ханал хьалха кхоачашдела Iалашдар.

ЧIоагIа лоархIаме да политически информаци бахача наьха тайп-тайпарча группаша дIадехараши цар хьешташи теркал а деш яр, наха советски патриотизман пролетарски интернационализман уйла йолаш, идейни чIоагIа, моллагIча буржуазин влиянина духьал отталуш хурейолаш кхетам болар. Къаьстта теркам тIабахийта беза цу дешашта кагирхошца болх бераша.

Политически информацех бола пайда эггара хьалха из ерей тяйша ба. Нахана къамаьл де, уж дIаккетабе, тешабе ховча, политически кийчбенна, опыт йолаш болча наха тIадилла деза наха юкъе болх белга. Наха эггара дикагIа лидуваI вахаре хулеш йолча событех эггара лоархIаментIара яраш хьакъоастае, уж кIоаргга яиха, даьча хаттара хоадам боллаш доля жоп дала хоаш волчунга. Партийни организацеша чIоагIа теркам тIабахийта беза политинформаторийн агитаторийн дешар вIаштIехьдаккхара, вай мехка а доалол дехьа а хулча событей хьакъехьарча, республике а районе а къестаеча боахама - политически проблемех йолча справочни материалашца уж Iалашбара.

Вай йиш я наха кхетовш а тIатIорташ а йола политически агитаци къахьегамхошта юкъе е. Вайга я низ бола марксистско-ленински теори, наха дIалувша цар кхета а деш дола бакъдар. Вай советски Даьхенo хьабена никъ турпала ба, адамаша тамаш еш за хIама цунна хаьрагIдувлараш. кхоане сийрда я. Вай мехка мел деш дола хIама советски наьха материальни культурни боарам лаккхбара деш да. ЦIаккха а даьдац вай мехка наьха вахара хьал тоадара хIанз миссел дукха ШIаккха а ув яьча тайпара дукха хьалью культурно-бытовой гIишлош. Промышленносте яьча экономически реформа Iалашду боллойн гIулаххерча наьхан алапеш сихха дегIадоагIилга. Шерагара шерага дегIайоагIа юрташкарча къахьегамхой доходаш. Кхетамча хьакъоастаьча цу гIулаккех йолча фактиша новкъостал дергда политически информаци наха кхетаеш хилийта.

ХIанз а дукха да вай де дезаш политически информаце формаш тоаяра кест-кестагIа е еза предприятешка, колхозашка, учреждениешка, нах бахача моттигашка КПСС чурча а арахьарча а политиках йола доклаши, паччахьалкхен план кхоачаш мишта ю дувцаш йола партийни, советски, боахамий кулгалхой выступленеш, хаттарий жоппий сайреш, хьыдараш. Дика вIаштIехьъяккха еза политически агитаци газеташ тIа, радиой телевидения тIолла. ШерагI дуьца деза политинформаторий, агитаторий, лекторий опытах, цу идеологически балха лоархIамерча участкана партийни кулгалдара практика хьахьокха еза. Цу дерригиe новкъостал дергда политически информаци тоае а цун эффективность лаккхъе а.

Шаьла района «Южный» совхоза шекара свекла кхеча бригадеше доккхий толамаш даьхад укх шера.

Къаьстта дика хьийкъай шекара свекла Хатаев Iимрана кулгалдеча бригаде. Къоначо коммуниста укхаза болх бу кхоалагIа шу мара дац, хIаьта а тIехдика хул цо велаю культураш. Цун бригада 5 звенох латт, хIара звеноне юкъе 10—16 саг а волаш. Цар шекара свекла кхею 70 гектар дола лаьтта хий дехкаш да.

—Укх шера цкъа мара хий техадац оаха йоах Iимрана кхай тIа. ХIаьта а хIара гектара тIара 500 центнер шекара свекла яьннай тхона.

Ерригача бригада кхай тIара дIойнахьай 4 эзар центнер шекара свекла.

1971 шера свеклаиа меттах бьцадаараш хьеда дега да тхо, цар дунагIа аургбе совхоза пайда, кхаш дувц бригадира Хатаев Iимрана.

Бьцадаараш дIаде аьрхIа 100 гектар лаьтта хий дехкаш да тха, хIаьта 240 гектар сома беш а а оаха лелаеш, укх шера мийта хул хьиша мIезиг. Дукха дIадийнадар, бьцадаараш, хьахинначa хьуькьамо тхо гIаддиг..., цул совгIа шекара свекла 2 соми 80 кепиги мара ца луча, бьцадараш 8—10 сом лу, бьцадаараш кхедаш дIабода мах лоагIа ба. Укх шера 8 эзар сом цIена пайда хьахиннаб совхоза, тIаккха дIахо йодеча хана бьцадаараш кхеделга дегIадоаладича ил дукка алсамбаргба.

СУРТА ТIА: И. Хатаев.
Сурти тексти С. Ханиева.

Хьона, Даьхе

Пхе шера план ханал хьалха кхоачашьяр дукха, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара, КПСС XXIV-ча съезда сийна ях а лелаеш, газова боахама болхлой, инженерно-техническа болхлой, гIуллакхерча наьха коллективаша ханал хьалха 3-ча ноябре кхоачашъяьй пхе шера план.

Пхе шера реализаци яьй 9 млрд. 915 млн. кубометр сетевой газаи 31,5 эзар тонн кхоачача газаи, шу чакхдалалехьа реализаци ергья яхь а 400 млн. кубометр совгIча сетевой газа.

Хьая а ала, эксплуатаце дIаенная распределительни газопроводий 352 километр, царех юрташка 130 километр.

Газ чуйиллай 42 эзар квартере, цу даьхе юрташка 12 эзар квартире, 465 культурно-бытовой промышленни объекте.

Газ чуйиллаш латт 24 колхозерча чуIеча цIеношкен производственни объекташкен: ЦIеча Эскара цIерагIча, «Победа», «40 лет Октября» яхача, Коминтерн цIерагIча, «Красный пахарь» яхача, Моздокске цIерагIча, Кирова цIерагIча, «Путь к коммунизму» яхача, кхыча колхозашка; 41 совхоза: «Экажевский», «Алханчуртский», «Горец», «Ингушский», «Ассиновский», «Лермонтовский», «Родина», «Назрановский», 15-гIа шурий совхозашка, 1-гIча шурий совхозе, 3-гIа сома-бьцадарий совхозе 6-гIча племовцесовхозе, «Грознефть» УРС-а 4-гIа совхозе, кхыдрашка.

Пхе шера паччахьалкхенна 16,2 млн. сом пайда бьаь, планал совгIа бьа пайда 700 эзар сом хиннад.

Юбилейни 1970 шера алхха 10 бетта 8 эзар дезал чубахача цIеношка газ чуйиллай, царех юрташка 3300 цIагIа.

1970 шера III-ча квартала социалистически яхьа итогагIа, Республикански Сийлен доска тIа яьккхай Управлени.

Газови боахама болхлоше КПСС XXIV-ча съезда сийна декхар тIаьхиад — 100 эзарлагIча квартире газ чуйилла, кердача пятилетке ерригача республике газ чуйиллара шоай деррига низаш, знанеш тIаяхийта.

А. ЭЯЗИН, управлене начальник.
П. АРАКЧЕЕВ, парторганизаце секретарь.
Г. КРУГЛОВА, М. К. председатель.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Дикача къахьегама совгIатаца наькъаьенай Октябра дезача цIайна В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехидаьтта чакхдоахача завода шеллагIча цеха коллектив. Укх денош кхоачашъяьй це мехидаьтта сийрда продукци арахецара пхе шера план. Цеха устемевнаьтта юкъе дьрнача нхо хьалха латт В. И. Найдаш, Н. А. Кононенко парте латтача установкай коллективаш. Цар кердача пятилетка чотах къаьхьега ях бутт совгIа ха а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Юбилейни шера

1970 ШЕРА ИТТ БЕТТА ПРОМЫШЛЕННОСТЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАР

Продукци хьакр	1970 шера социалистически декхараш	1970 шера 10 бетта бокъонца кхоачашдаьд
Планал совгIа, кхы тIа а тайп-тайпарча продукцеи изделешт ен реализаци е (млн. сомаш)	15,0	23,0
Планал совгIа, кхы тIа а мехидаьтта дахкха (эзараш тоннаш)	500	248
Планал совгIа, кхы а машиностроенеи металлообработки продукцена реализаци е (эзараш сомаш)	800	1537
Планал совгIа, кхы тIа а кIачча промышленноста продукцена реализаци е (эзараш сомаш)	380	1523
Планал совгIа, кхы тIа а кхачан промышленноста предприятей продукцена реализаци е(млн. сомаш).	1,8	0,4

Грозненски № 2 йолча «Автоспецоборудование» заводе Тазуркаев Шамсудина болх бу дукха хан. Цхьабакъда мохьаца дезд къахьегара тIера воага дIахьекхад цо. Бетта задани 130 — 140 процентал кIезагагIа кхоачашьньяц цо цIаккха а. Ховчох кхоачамбаь ца Iеш дани говзал лаккъеш хьавоагIа цо. Тазуркаев. Дукха ха йоаццаш чоалхане ахавтоматстанок Iомавьй Шамсудина. ХIанз цкъа беш кхаь станока тIа бу цо болх.

Сурта тIа: Тазуркаев Шамсудин.
Н. ПЛИЕВА сурт.

ХЬИНАР АЙДЕННА

КПСС ЦК июльски Пленума решенеш кхоачашьяран материально-технически база чIоагIъяран тIагIертта къовсам лоаттабеча Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза къахьегамхоша КПСС XXIV съезда сийна шерра социалистически ях а йоаржаь ханал хьалха. 23 сентябре кхоачашъяьй, юртбоахама продукци яккхаран из паччахьалкхенга йохкаран пхе шера план, хIаьта 5 ноябре Даьхенга юртбоахама продукце деррига тайпаш йохкара юбилейни шера задани а кхоачашъяьй. Ялат 102 процент дехкад, шура 115 процент, фуаш —150 процент, сом—177 процент.

Юрта боахама продукци дIахо а йохкаш я колхоз.

Агротехнически дикача хана дIадийнах боахаме ялат. Октябрьски цIей дезлеча денoшка хьаькIаш чуйица баьннай колхозахой.

Л. ЯСИНЕЦКАЯ, колхоза председатель.
КАБАНОВ, партиена секретарь.

Къахьегама толамаш

Грозненски машинаьнаьь отделене болхлой лаьхача къахьегама толамашца пакъбаьхкар Октябра цIейна. Дезача цIей сийна тIаийна хинна декхараш толамца кхоачашдир цар. Царна юкъе а къаьстта белгалдоаккха воагIа Арапиев Мажита Нурди. Шийтта шу да цо ше волча Назрановски околотке болх бу. Ший низ кхобаш коммунистически къахьегама ударника шийх тийша йитача учетка болх тоабара.

Съезда хьалхарча яхье хьалхара моттиг лелаю Назрановски станце околотка коллектив. Къаьстта дика къахьийгар барт болча коллектив кхоалагIча квартале.

А. ФЕДОРОВ.

ВФДМ—25 ШУ

Ткъаь пхиъ шера хьинаре къовсамо волаш тIемах реакцинен духьала, машаран социальни прогрессан тIехьа латт Демократически Дунен кагирхой федераци. Тахан 25 шу дуз 97 мехкара бIаь миллион совгIа дIамига сага йоли шийх мугIарашта юкъе лоацаш йолча цу деналча организаце. Юбилей шерра белгалйоаккх дукха миллионий комсомоло — ВФДМ авангардин отряде.

Юбилейна хетаьча торжествашка Москве баьхкаб федерацие викалаш, дукхача мехкашкара кагий нахи мехкаройи. Кагирхой болама ветеранашка цхьана москвичий беза хьаьший ба уж. ВФДМ 25 шу дизара сийна Iалашьме дукха интернациональни сайренаш мехкагаш я столицерча заводийн фабрикийн комсомольцаша. МГУ, Лумумба цIерагIча халкъий доттагIала университета, кхыча вузий студенташа, школьникаша — интернациональни доттагIала членаша.

Кхыча мехкий литература чудолча Ерригсоюзни паччахьалкхен библиотеке хьайийллай дунен халкъий меттала йаздьна киниджай йоккха выставка. Цо хьахьокх империализманен колониализманен духьала кагирхоша лоаттабу къовсам, ВФДМ программа тIарен гIулакхташарен, дунен кагирхоша бухсонцаш дерхIарашe ма кхахара йола принципаш. Уж я интернационализма, къахий вийслен демократе, социализма ленински принципаш.

Мехкарча ерригача республикански, краевой, областной, городской комсомольски организацешка ВФДМ юбилей чакхйоакх вай кагирхошта интернациональни кхетам мишта цу хьожаш, доаьла декхарча шоай хеннарчарца пар йолча солидарностага хьожаш

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Вай республика колхозашкен совхозашкен юртбоахама культураш чуяра балхаш чакхдовлаш латт хIанз. Укх шера 9-ча октябре республике чуяна езаш хинна хьажкIаш кхо эзар гектар мара яц, дуга — 400 гектар, мерза оьлеш — 600 гектар.

Гурахь юа ялатий культураш 167,3 гектара тIа дIайийнай республике е планах 101 процент. Планал дукха совгIа йийнай гураьх юа культураш Грозненски, Гудермесски, Надтеречни, Наурски, Сунженски, Урус-Мартана, Ведена районий боахамаша.

ХIанз тIадоагIача шера бIаьсти юргийолча культураш лаьтта кийчдеш ба юрташкара механизатораш. Зяба аха дезача лаьтта кхаь даькъах шич дакъа аьхад. ХIаьта республике дIанзчуа тIеьхьагIа зяба аха дезаш дисар 80 эзар гектар лаьтта ла. Из болх беча механизаторий балха темпаш гетара лоха я. Планах зяба аха лезаш хиннача лаьттах да мара аьхадац Ведена, Наьсарен районашка. Лоха я зяба лаьтта ахара темпаш Ачхой-Мартана, МалгIабика, Надтеречни, Сунженски, Урус-Мартана, Шелковской районий боахамашка а. ЛаккхагIа я зяба лаьтта ахара темпаш Грозненски, Гудермесски, Наурски, Советски районашка.

Хьа хьежаргьяа юртбоахамаа къахьегамхоша, цуьнца берриге низ тIабахийта беза цар хIанз наьмогга сихагIа юртбоахама культурай беррига хьуваьъяа чуяраш планах зяба аха деза деррига лаьтта аьха лаьккхарш.

В НОЯБРЬ ТIАКХОАЧАШ ЗЯБА ЛАЬТТА АХАРАХ ЙОЛА СВОДКА

Районаш	Проценташка
Ачхой-Мартана	80
Ведена	66
Грозненски	75
Гудермесски	82
МалгIобика	84
Надтеречни	60
Наьсарен	30
Наурски	83
Ножай-Юрта	66
Советски	79
Сунженски	80
Урус-Мартана	82
Шаьла	70
Шелковской	82
г. Грозный	100
Республике гIолла	60
ДIадахача шера 10 ноябре хиннар	60
Юрта боахама Министерства колхозаши совхозаши	65
«Скотопром» совхозаша	63
«Грозвино» объединене	74
«Консервплодоовощ» объединене	88

ДОАЛ ДЕШ ХИЛЧА

Шекара свеклай лакха хьувкъам кхебаьб Гудермеса района «Кавказ» яхача колхозо. Из культура дIайийначa 280 гектарах хIаране тIара планах лаьрхIар 200 центнер йолча 343 центнер мерза оалаш даьхар боахама къахьегамхоша. Пулуьха колхоза вIаштIехьаьлар лаьрхIараш 6000 тонн йолча уж 9600 тонн паччахьалкхенга йохка. Къаьстта дика къахьийгад Лаккхехьарча Совета депутата Арсамбиев ЯрагIе кулгалдеча бригада. Цо хIара гектара тIара чуйина шекара свекла 409 центнерал совгIа я. Шехьалова Разаси Якубова Малинаси кулгалдеча звеньяша а нийтта лакха дахьаш ялттарг дахкад.

Района боахамашта юкъе эггара хьалха шекара свекла чуйина дьнинай хьина рапорт делар цу колхоза. Цун керттера бахьан да къахьегам дерттIа вIаштIехьбаьккхар. Болхлошта юкъе шерра ях йоаржаяр. Массла, ерригача транспорте шин сменах болх бу укхаза. ДукхагIа райсаш ях тракторист, шофер преми а луш белгалдоаккхар. Свекла гулъераша вIашин новкъостал дора. Цулуьха хьаьнахка яьния свекла гоа ца еш шекар доаккхача заводе дIалоаз дар.

Районе эггара дикагIа хьажкIаш чувкъаьлраш а цу колхоза механизатораш бар. Планах лаьрхIар 20 центнер йолча дIара гектара тIара 37 центнер а йоаккхаш лоаццанa хана. Чуйица бьалар къахьегамхой 100 гектара тIара хьажкIаш. Уж культураш дIае йоалуш агротехнически хана из болх чакхъбаккхара цул механизированни звено вIашагIъеллар колхозе. ХIаранен 50 гектар а хьоахаеш цу звеношта дIалийкъар кха. Механизаторийна шоаш кийчинo лаьтта. шоаш дIайийра хьажкIаш. шоаш дир церна эша гIулакх. хIаьта комбайнашца чу а ийдар. Деррига баахаш хьанахьа чахдаьхад колхозхоша. паччахьалкхенна дIаала еза хинна хьажкIаш дIаенная фунех доакъаран лаьрхIа яраш дIа а оттаьь совкъяраш кхыча боахамашка ехкай. Из толам баккха вIаштIехьдаьннад колхоза йокъал отарах районе 2500 гектар хьажкIаш яйна йоллашехьа.

Дика хилар боахама гидуваргаш а. 320 гектарах хIаране тIара 15,3 центнер яьяр уж планах лаьрхIар 10 центнер йолча. ХьажкIаш санна гидуваргаш а шин звенога дIаенная делае.

Колхозе керттерча агронома А. Шидаева хулгал а деш ерригa агротехнически мероприятеш нийса чакхъяьхар кхаш леладераша, цулуьха цу, культурай хьувкъам дика а хилар.

Дика чакхдьаккхар колхозе гурахь юв ялат дIадера гIулакх а. ДIадувш дола фу цхьоалагIча классах дар. Ерригa техника ханпахьа фу дIаде арадьаккхарах, 25 октябре из дIадийна баьлар колхозе ХIаьта 380 гектара тIа хьатIаьннача баьновгIаша тешал цу хьатIадоагIача шерарча хьувкъама уххаза лард дика ела хилар.

Укх денош а хьа дьнинад бIаьсти юоча культураш а лаьрхIа лаьтта а.

В. КОЛАЕВ,
Гудермеса района юрта боахама управлене керттера агроном.

ХАЛКЪА ХЬАШТАШ ЛОРАДЕШ

10 ноябре мехко белгалдаьккхар советски милиц Ди. ЦIейна хетаьь, Союзий ЦIен Колонни зале хиннача торжественни собрание баьххар Москверча къахьегамхой, столица общественни организацей викалаш, чурча гIулакхий органий ветеранаш, советски милице отличникаш.

Советски милице 53 шера истерех, са ца кхолеш цо революцей, социалистически паччахьалкхенна гIулакх дарех лаьца доклад йир СССР чурча гIулакхий министра генерал-полковника Н. А. Щелокова.

Чурча гIулакхий органий безрагача боллой цIерагIа министра доаш делар, милици дIахо а сийрда бIарг кхоабаш общественни порядок лораеш латтаргхилара.

Собрание дакъа лаьцараша моартала письмо дахьийтар КПСС Центральни Комитетага, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага.

(ТАСС).

* * *

Советски милице 53 шу дизара хетаьь торжественни собрание хилар самардийнахь Ленина цIерагIча культура Дворце. Из хьайийлар КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретарь С. В. Спиельникова.

Советски милице 53 шу дизара хьакъехьа доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министра Н. И. Гусенкина.

Цул тIехьагIа милице болхлой йоаккхача группана правительственни совгIаташ делар, «Отличник милиции» яха значокаш елар.

Собрани чакхьяьначул тIехьагIа доккха концерт оттадир.

ТАСС ХОАМ

ХьалхагIа хоам бь хиннача тайпара, 1970 шера 21 октябре Турце территоре тIара енача американски самолето СССР фегара доаззув толхадаьд г. Ленинакана районе. Соцаьеча самолета тIа хиннаб кхоь американски цаI турецки тIема гIулакхаш тIара нах.

Советски компетентни органаша ше ма дарра теккъад из СССР паччахьалкхен доазув толхадара хьалаши самолета тIа хиннача хьалдача наьха бокъонца бола бехк меллаб. Теххам баьчул тIехьагIа гучадьннараш ларде а лаьна, США-я Турции правительствашa из хьештдоаьар хиила моашта чIоагIа халахийтига хьакхайкадь хилари цар оагIонгахьара доагI-доагIача тайпара дош денна хилари теркал а деш, советски правительства уж нах судебни бехкенхаме ца ээача мегарболаш а Советски Союзера арабаьхача кхоачамболаш а дIакхIад.

ОТЧЕТНО-ХОРЖАМИЙ ПАРТИЙНИ СОБРАНЕРА

БЕРРИГА ТЕРКАМ—КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДIАДАХАРА

Дика вIаштIехьъаьккха а гIуллакха а чекхъьлар «Октябрьнефть» НПУ коммунистий отчетно-хоржамий собрани. Парткома балхах отчетан доклад йир партбюна секретаря нов. Нефедова. Цо белгалдаьккхар мехкдаьтта промыслайн цехийн юкхьанцарча организацеша коллективаш шоай планаш шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара оарцагIбоахаці отчетан хана бох, яха организационни политико-кхетамен болх баь хилар. Из бахьан долаш «Октябрьнефть» НПУ коллективо цу хана чуха доккхий производственни толамаш даьхад. Ханал хьалха кхоачашйир 1969 шера доатор даккхара план. Плана тIех 40 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад.

ХIаьта юбилейни шера «Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттанцара кха а доккхагIа толамаш даьхад. Дийнахьи буси доаккхаш дола мехкдаьтта 1969 шера цу юкъа доаккхаш хинначул 50 процент дукхагIа доакх. Дикка дукхагIа йоакх мехкдаьттаца йоагIа газ а. Укх шера мехкдаьтта даккхара итт бетта план 20 ди хьалха, 11 октябре кхоачашйир. Шу долалеча денз плалал совгIа 64 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад. Толамца болх а бу шоай плана тIехкхоачаш а ю ерригача промыслашен цехашеи. Продукцена реализации яра план кхоачашъяьй 106 процент. Плана тIехь 893 эзар сом пайда баьб.

Вай республике 20 миллион тонн мехкдаьтта даккхара инициатива дIайолайир «Октябрьнефть» НПУ коллективо. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна ше тIеийца социалистически декхар ханал хьалха кхоачаш а даь, КПСС вр. гIанарча XXIV-ча съезда яха наьоагIара нахьанхаре социалистически яхь дIайолайир цун коллективо, толамца кхоачаш а ду ше тIаийца социалистически декхараш. Промыслашка, цехашка, бригадашка, участкашка, лелача социалистически яхье хьалха латт коммунисташ Круглов, Хащенко, Далагов, Шеголев, Аванзьев, Пронна, кхыбараш. ДикагIа йола технологии керда теллинеи юкъе йоаллара, хIаьта шийтта рационализации яра хьокхам тел коммунисташа Морозова, Блудова, Мишустина Цатурова, Асхабова, кхычар. Шу доладелча денз рационализаторашеи новаторашеи 434 рационализаторски предложени дьачуеннай, уж производствана юкъейоаллараx 50 эзар сом гартта пайда баьннб.

Резервех дикагIа пайда эцар, хи рузкъан дукхагIа кхоамбарчи долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмос дот айдаь резервех лукхагIа пайда эцарен, рузкъан кхоамбарен поход керте эттар коммунисташ. Из поход йоаллараx хIаназехьа дукха электроэнергии, газ, металл, хьу, цемент, кхи йола материалаш кхоьй.

Юкхьанцарча партийни организацешка хан-хамехьа ю собрани, шига, кунн эттара лоархIаме гIа дола производственни партийни вахарех дешаш.

Беррига коммунистами партийни дешара юкъеэзаб, политически дешара кружкашеи школаши яь, кхи. Цар чу дешаш бе хиэтийни бола нах а. Школашеи кружкашеи занятеш ю дикагIбочча пропагандисташа Щербакова, Шоголева, Ткаченкос, Акарова, кхычар. Бригадашка, промыслашка, цехашка, участкашка хьанхаза производственни водшачериш темеех бола дешеш си, беседаш ю.

Промех кхьамаьлхам дир 72 коммунист. Цар белгалдаьккхар партийни балхахара кхоачамбоалараш.

ГIойтIа дерттерча промысла заведующе нов. Хащенкос белгалдаьккхар «Малгобек Гудермес» яхача кердача мехкдаьтта районе, ра скважинаш тоаярен мехкдаьтта е газ а яккарен дешанкха партком ю хьоакаш хилар, цу долчна дьалхьа НПУ кулгалхошара из кхоачамбоалааш доагIар хьа из дийна хилар.

ГIишлоньеча монтажни вела мастера нов. Глущенкос партгрупа иртзика йор из цу цеха балхара ледара хьожеш хилараx. Из бахьан долаш материалаш боеши моттанчен завамай.

Собрани кьамаьлахам дир коммунисташа телемеханизаци промысла оператора Юрсалижкие, кочегара Переселенскис, электромонтера Боброва, кхычар.

Отчетан хана балча белгала шийоелена кхоачамбоацараш дIадахарен коммунисташа юкъейоалаьч предложенеш кхоачашъярен хьалхьеьцна решени тIаийнар собрани.

11 саг кхаъ е-кьоалш партийни хоржар.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ПАРТЕ ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ

«Красноармейский» совхоза керттера экономист, ва Умархаджиев Iийса. Цо дика кхоачашъвей партийни поручени. Из ва пропагандист. № 1 йолча отделе экономически зиэней школе 21 механизатор ва. ХIанзе 3 зачоти чакхъяьккхий цо.

Дукха ха йоаццаш «Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни белхло» яха цIи ений политинформатора Умархаджиев Iийсайна.

СУРТА ТIА: Умархаджиев Iийса занятешка кийчлуш вола.

С. Ханиева сурт.

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

БIУБЕННА ГIА БОАХАШ

КПСС XXIII-ча съездо хьалхашка оттадаь бехктокхаме декхар кхоачашдеш йоаллч «Нефтехимзапчасть» яхача завода коллектив. Вай мехкара хьалха латта ерригa предприятеш а санна, яхa йоагIача тайпара накъанза гIерт ва КПСС XXIV съезда.

Эггара хьалха белгалдаха доагIа Олсовпрофа президиумо укх шера 23 октябре из коллектив кхьахьегамо сийлен книжка гIа йоаккхача хана цунна карагIаьккха хинна хIамаш. «Нефтехимзапчасть» завода коллективо декхар тIаийцадар кийчача продукцена реализации яра пхе шора план 7 ноябре кхоачашъе, хIаьта цо из декхар кхоачашдаьд ханал 26 ди хьалха, вешта аьлча 2-гIа октябрь тIакхоачаш. ХIанз хьатIайоагIача пятилетке чоуех продукти аразеедани реализаци ешн я из. Цу коллективо карагIдаьнараш дувзаш, белгалаккхания даргаш, укх шера III-ча квартале лелеяьчо социалистически яхьа итогагIа из вай республикерча 38 предприятешн организацеш юкъе республикански Сийлен доска тIа яккхa хилар. Цкъе санна, дукхазаре моральни материальни вопоценеш яьй цунна мехкдаьтта чакхдоахачи мехкдаьтта химически промышленноста Министерства а мехкдаьттан химически промышленноста болхлой профсоюза ЦК-а а Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех.

Белгалдоалаш хIама да, «Нефтехимзапчасть» заводо хIара шера продукции аралецарен реализации ярен планаш толаме кхоачашъеш хилар. Цу продукци мехкарча предприятешка моттел, доввол лехьарча дукхачча мехкашка а ух. Пятилетка тIеххьерча шера во арахеца продукци, 1966 шера хийцачул 60 процент совгIа я. Из бахьан долаш заводской коллективо материальни торо а лакхлу пайдаш тIа-тIа дукхагIа хилара чотах, хIаьта уж укх 9 бетта плангIа лаьрхIача 1798 эзар сома меттел 2210 эзар сома хиннад, вешта аьлча планал совгIа 400 эзар сом. Дукхьал укх шера 9 бетта баь пайда бIарчача 1966 шера баьнул шоззел дахаьеи хIана баьбан аьнпа дукхагIа ба.

Цу доалача хIамаша коллективага йош хилийтай болхлой, гIуллакхерча нахьи, инженерно-технически болхлой материальни стимулировани тоае, производственни мощностан шоръе, керттера фондаш — производства средствий кердаяха, болхлой производственни хьелаш тоеле.

Ер кхоалегIа шу да «Нефтехимзапчасть» заводо коллективо планировани экономически стимулировани кердача системагIа болх бу, хIаьта араяхача продукци цхьанна а тайпара дIйбодаш мах плаларгIа лаьрхIачул лакх из болийтан-даим рентабельни йолаш а йоагIа. Массана а кхою укхазе йоаго хIама, электроэнерги, производствени материалаш. Плана совгIа 15 эзар сома пайда бе вьна дар 1970 шера тIаийца декхар, хIаьта пятилеткагIа из цифра 4-зза лакхлургья.

Укх юбилейни шера тIаийна декхараш кхоачашдеш а, завода коллективо кийчъю 1971 шера хьалхарча квартала план ханал 3 ди хьалха кхоачашъяран хьатIайоагIача КПСС XXIV-ча съезда яха йоагIача тайпара накъанзарен эша кийле. Цу гIуллакх чакхъяьа оттадаь Дахкенна денна дош кхоачашде дьттув боакхларболаш йола дукха организационно - технически мероприятеш. Укх пятилетка шерашка болхлоштен гIуллакхерча нахан юкъе бокха организаторски кхетамен болх баьб завода администраце (директор нов. А. М. Авров), заводской комитета (председатель нов. В. Л. Кланчук) партийни организаце кулгалца (партбюро секретарь нов. В. М. Воронцов). ХIаьта из бахьан долаш 1966 шерарчул 5-зза кIезигагIа теллаю укх шера кхьахьегама дисциплина, прогулаш еш доалу заводо 46-зза кIезигденнад. Наг ... нагахьа моттигаш шийслоря прогульщикаш бахьан долаш пхьайолча агрегатана сийна латташ бIарчча кIиреш доакеш, хIана аьтча из тайна профессе йолаш вола кхы саг цу гIа дIаоттаве ца хиннадь. ХIанз кхьачча тайпара да гIулакх. 100 гаргга болхло ва хIанз коммунистически кхьахьегама ударник яха цIи яккхара яхь е лоадеш шишка-кхокха специальни профессеш Iомадь, агрегата машина кхы сеца латта езаргьяш, нагахьа болхло цамогаш хинча а е кхыча гIуллакха а тIера ваьнна моттиг шийслой, хIана аьлча цун когаметта дIаотта нах болаш ба.

Белгалденнаха доагIа коммунистически кхьахьегама коллективаш ударниши яхa цIи шинхара яьрна яхь а укхаза дика вIаштIехьаьккха хилар. Болх беш вола ерригa 268 саг юкъейоалаш «Коммунистически кхьахьегама заводо» яха сийлахь цIи яккхара лелаеча яхье. Производствени участкашкарча, сменашкарча, бригадашкарча дукхагIа болча болхлоша лелаю коммунистически кхьахьегама коллектив яха сийлахь цIи. Кхьахьегама оаcарле лакхьаре образованеш гойташ волча 180 болхлочо, инженерно - технически болхлочо долле а йоагIаш лелаю коммунистически кхьахьегама ударник яха сийлахь цIи. Цар новкъосталца завода кулгалхой вIаштIехьаьйнад завода территоре тIеи цехашкен цIено а пхьаахо а е, хальча балхий ерригача процессашта чехаизаци е. Съездашта юкъарча кхьагIа оалаттара денз хийнад заводо ший тIерен чульярен ок. бат. Производствени культура гоаенай. Укх тIехьарча 2—3 шера продукцена дукхьала пхьаь цаI ренкламаши еш-на заводата. Из долаш хIама даьд халонех кхера а ца луш, коммунизма материальни база хьаяра КПСС XXIII-ча съездо дьалхашка оттадаь декхар кхоачашдаре шоай дерригa хьинар тIадоххийташ бараша.

Хьаьнаргва вай, масала, Виктор Леонтьевич Кланчук. Цун 60 шу даьлча дукха ха я, дика веса а хьожаьча цунна. ХIаьта а коллектив дIакхестаьи цо, ший специальни болх дьалхагIа а санна дика кхоачашбу. Цунна пхьина IаздIамате боаккха общественни болх а бу цо, общественни хьисане завкома председатель а волаш. Е хьаьнаргва вай балха нормаш хIара денна 140 — 150 процент кхоачашеш вола слесарь Александр Николаевич Николаев. Из дийнй кхаьстта мукьар а волаш болх беш ва. Иштта белгалдаьккхал балха нормаш 140—150 процент кхоачашдеш вола токарь Овсянников Николай Васильевич, грузчица Баку Рассаева, автокрановщик Михаил Тимофеевич Филатов, дукха кхыбараш.

Вешьяр аьлча, сой дерригo а аьлча тохоча сайна ваьрва цIаэоэ-и цу коллективо а ваь. Цунн а да тIьал доккхий кхоачамбоахарaш. Продукци арахецара метал на тезаш, нагахьа юкъерча болхлочо кхьахьегама дисциплина телхаеш моттигаш а нийслу. Цхьабакъда, уж деррига кхоачамбоацараш администраце, партийни профсоюзни организацеи бIрт тайнача ваьгалца дIадоалаш да.

С. ЧУХАРЕНКО.

КОМСАШ ДУКХАГА ЧУЯХЬАРГЬЯ

КПСС XXIV съезда накъабоалхаш социалистически яхье а баьнна лакха кхьахьегама, толамаш даьхад Надтеречни района «Братский» совхоза шоллагIча отделене вахлагIча бригада комсаш лелераша. ПхийттаагIча сентябре бола а бенна бараьттлагIча октябре ерригa комсаш чуийца баьлар уж.

83,5 гектар я цу бригаде комсий бещ. ХIаьта тIера ца воалаш цига кхьахьегаш 35—40 саг зиндаь. Цхьабакъда, комсаш чуэнара новкъостал дир царна Ножай-Юртара баьхкача 40 болхлочо. Комсаш дика хьунахьр бахьан долаш план 376 тонн долча 496 тонн комсаш чуера бригада коллективо.

Дукха кхьахьега дезаш культура я комсаш. Хьанахьа минеральни удобренеш тайса, комсашта ... деча хIаманта юлхиш теха, агротехнически дикагIа йолча хана комсаш яIа, кхыдола балхаш дезе.

Уж дерригa балхаш дика а хи нахьа а даьх бригада. Цудухьа хIара гектара гIара пленал совгIа пхийтта центнер комсаш чуера укхаза.

Укх гураь дикагIа цу бригада комсаш ледаераша деррига балхаш.

ХIаьзле ахалел дукхагIа йола комсаш яIа баьннаб уж. БIаьсти йоIаргIйолаш комсаш йитача хьункьам эшабараш совгIа из болх чакхбаккха а дукха халагIа хул. Цудухьа укх шера беррига низ тIабахийтаб цар гураь ерригa комсаш яIа яхара.

Из болх беча хьнаре дакъа лоаи бригада дикагIа болча комсаш ледаераша Махматсевгiар Букуси Замзен, Усманова Тамаре. Шоай балха норма 1,5—2 - зза тIехкхоачашъю цар.

Дика бу болх трактористаша Геназе Вахас, Махматиев Мусбека, Дадаев Супьяна. Колхоздин саьгIазаца бордоски хиша опрыскивани еш шоай сменин нормаш 150—160 процент кхоачашъю цар а.

Х. МАГОМЕДОВ.

И. Н. ШАНЬГИНА НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Мехкдаьтта промышленносте дукхача шерашка, цкъаккха дакъа хIана доладаш болх барах, бурув тоаярен мехкдаьтта дахарен процессаш дегIаккувларан эргайоахаш тоаяран юкъе доккха дакъа дацарах, аьлча дийнадь дена кхоазтаьа шу дизарца дувзаденна Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла.

Шаньгин Николай Николаевичa — Iилман балха Кьабаседа. Кавказски пачхаьалкхен Iилматохкамен проектни института директора заместитела.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный.

1970 шера 5 ноябрь.

Наха политически кхетам лур

Шоэттъа шу да педагогически болх бу, РСФСР заслуженни хьехархо ва, 22 шу да пропагандист вола. Ловца аьлча иштта и Аргунерча юкъерча школа директора Юдин Федора Митрофановичa биографи. Сога райкоме аьнначе бесса шийх лаьца дувца раьза хилавар Федор Митрофанович.

— Нахал совгIа из дь а хIама дац, цхьабакьда, хьо раьзе вале пропагандистий балхах лаьца-м шортта дувцаргва аз хьона, — аьлар цо.

Из а мегаргда-кх, хIана аьлча йоккха я цун. Юдина пропагандистски балха опыт.

Ф. Юдина кулгалдача семинарски группа гIеххьарча шин шера Iомадераш В. И. Ленина балхаш да. 20 гаргга В. И. Ленина балхаш Iомадаь баьннаб семинарски группе ладувгIараш. Царна юкъе «Материализм и эмпириокритицизм», «Пачхьалкхен революци», «Коммунизмерча «левизна» берий лазар».

Масеэ оагIора Iомаду могадь литература пропагандиста ше занятешка кийчлуча хана. ХургIолча занятe плани конспекти оттаю. Семинаро дешабегIараш дукхагIа раш хьехархой ба. Царехь дукхагIбараш лакхера образовани йолаш а дукхача шерашка политшкола дешабегIаш а ба. Цудухьа занятена кхаьстта дика кийчо е езаш хул пропагандист. Хургда аьлча хетача заттараша кIоаргга мол дала кийча хила веза из. Укх денна шера политшколе Iомадо доладу Н. К. Крупска балхаш. ЛадувгIараш чIоагIа раьза ба цу гIулакха, хIана аьлча дешархошна практически болх беча хана царна накъадаргда опытан ветерана уйлаш йовзар. ЧIоагIа пайда эц пропагандиста тайп-тайпарча газетех, журналех. «Правда» «Политическое самообразование» «Партийная жизнь», «Кьона коммунист», иштта кхыдола газеташи журналаш деш. ЛадувгIарай кхаьстта теркам тIабохийт Федор Митрофановича КПСС ЦК тIехьарча Пленумий материалиш лаьца лекци ешача хана. Семинарски группе дIаязвенна 30 саг ва. Цкьабакъда цхьайолча занятешка уж дукхагIа хул. ХIана аьлча лекцега ладувгIа дIаязбенна бацараш а ух.

— Се балхах мукъача хенах дукхагIйар занятена кийчлуш дIайода. ХIаьта а шерда дешара шу хьатIаккхачалехьа райкоме вода со пропагандиста болх беза. Сона из гIулакх дукха дезаденнад, — йовх, опытан пропагандиста. Лекцена кийчлуча хана ше вицлац ладувгIаршта интернационализма а советски патриотизма а кхетам бала. Кхаьстта теркам тIабохийта дувц но советски халкъашта юкъера доттагIал чIоагIделарех.

ЧIоагIа новкъостал ду шийна йовх Ф. Юдина гIонна йолча материалаша, гойтара агитаце. Цо пайда эц граждански Сийлень боккхача Даймехкен тIемах, кхьахьегама турпалаx хьагойташ йолча материалех. В. И. Ленина дах кьамаьл гIадолча пластинката чIоагIа уйла тIаяхийте ладувгIе санинаро дакъа лоцараша.

Федор Митрофанович Аргунера № 1 школа директор вола 15 шу да. Цудухьа политически дешара семинаре ухарешта юкъе ба хьахьа Ф. Юдина хинна учениеш.

Миштта вIаштIехьйовккх опытан пропагандиста занятеи. Семинара кулгалхо лекци йийша аьлча, цу темах лаьца кьамаьлаш ду ладувгIараша. Занятеи чакхйовлаш юкъ а лектора доаш эц. Цо дешабегIараша юкъе дитар белгалдовенна, вне дийцачох дополнени ю.

«ХIара занятеи шин тайпара вIаштIехьъяккха еза» — йовх кружока кулгалхочо. Цо дешабегIарий уйла дикагIа тIахо Iомаена темана, дешарах дог иккхийтац. Эсенен кхыча тайпара а хул. ЛадувгIараштa хьалхе доклада кийчвала тема ду. Из доклад ва аьлча кьамаьл ду пропагандиста. МоалагIча темах лаьца лекци але а Федор Митрофановичa шортта кхуве кьахьегамах лаьца масала.

Ер шу кхаьстта белгала да цунна, дIака аьлча укх шера 60 шу дуз цун, хIаьта педагогически болх бу 40 шу а дуз. Цунга вай мехка тайп-тайпара моттигашкара письмош, телеграммаш ух. Уж ухийт Федор Митрофановичa хьийхача дешархоша. Укх дIадахача 40 шера дукха хиниаб уж Ф. Юдина. Шалкиски шекара завода инженер ва Салтаев Хаважи, подводни атомни лодка инженер ва Чабаков Федор, Шаьларча Октябрьски юкъерча школа директор ва Хамерзоев Зоврбик, хьехархой вахнеш лакхьча института директор а Усаова Надежда. 8 ноябре Федор Митрофановича 60 шу дузь. Баьрда хIанз а беранта хьехаш ва говза хьехархо.

Б. КАСИЕВ.

Боахамга низбеннаб

Дикъ-пхи шу хьалха тха Ножай-Юрта района кхыдола боахамаш санна экономически низ боцаш, юртбоахама культураш веала хьункъаш яр тха колхоз. ХIаьта 1966 шера хиннача КПСС XXIII-ча съездо белгалбаьча повкъа боахама экономика лакхьяра чIоагIгIа теркам тIабахийта кхьахьийтар тха колхозхоша, хIаьта лакха кхьахьегама толамаш а лаьхар укх пятилетке. Иштта 1966 шера колхоза ерригa доход 162 эзар сом хиннадале, 1969 шера 543 эзар сом пайда бир боахамо. Цу гIуллакхе торо хилийтар боахама екъаш йоаш фонди колхозхой материальни хьаля лакхде. Иштта, укх пятилеткаx 90 моттиг йола 3 берий беш, дийнахьи буси 20 тонн хьоар доаккха хьайра, 300 бежана лаьрхIа хьайбай помещенеш дьаьльай боахаме. ХIаьта хIанз консервни завод еш я колхоз. Цу завода еша ерригa бедал колхозо ше доаттаергья.

Укх пятилетке боахама экономика лакхъеча чIоагIа лоархIаме хилао тхьамка. 1966 шера денз ю из культура колхозе. Кхыйола юртбоахама культураш кхеечул халагIа да тхьамка кхеде, дукха дукхагIа низ тIабахийта беза цу гIулакха. Цхьабакъда, тха доамаш хьалашка эггара дукхагIа пайда лу культура я из. Иштта 1966 шера 19 гектара тIа дийра оаха тхьамка. Цхьабакъда из культура иштта кхее еза, малагIа тIахьожам лоаттабе беза, лаьтта иштта кийчле веза ховш боцар кхаь ледадераш. Цудухьа хIара гектара тIара 5,2 центнер мара тхьамка чудашар боахамо. ХIаьта цу культура колхоза бенна пайда 20749 сом хилар. Цкьабакъда шерагара шерага тхьамка кхедара опыт Iоэеш, из культура хIама лаьтта шердеш, 1969 шера Iалано дукха халонаш дукхалъяьа яле а, хIара гектара тIара 15,7 центнер тхьамка чу а дахьаш 44 эзар сом цIена пайда бир боахама тхьамка ледадераша.

ХIанз тха колхозе дукха ба тхьамка кхедара йоакха опыт а йоаь, цу культура лакха хьунахьаи чуэца нах. Иштта коммуниста Мудушев Сайтсельама кулгалдеча йиъалагIча кхаш лелаеча бригада кхьахьегамхоша 10 гектарах хIаране тIара юкъера лаьрхIача укх масеэх шера 22—25 центнер тхьамка гIа чуэц. БелгалдаккхадоагIа цу бригада хьалха латтача пхьаболча тхьамка ледадераша, Салтгериева Зарабатас, Каташева Зугос шоаш доал дечa лаьтта хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 44 центнер тхьамка чудахьилга. ХIара бетта юкъера лаьрхIача 207 сом алаш ец цар. Цу тайпара балха лакха толамаш доахаш дукха тхьамка кхедераш ба хIанз боахаме.

Пятилетка тIеххьарча шера 84 гектара тIа дийнад оаха тхьамка. ХIаьта тхьамка дийнача хIара гектара тIара 25 центнер чуи а пачхьалкхенга 200 тонн йоахa а дош дийнад боахама кхьахьегамхоша. ХIанз чуэцача тхьамка хьункъамга хьежача хийца кхоачаш дерга цар шоай дош.

КПСС ЦК июльски Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеш а производства резерваш хьагуча а йоахаш балха юкъейоалаеш а да тхо. Иштта, хIара шера шерлу оаха оахам лу лаьтта. Масала, 1965-ча шера юртбоахама культураш дIае пайдана доза лаьтта 1430 гектар хиннадале, хIана пятилетка тIеххьарча шера 2000 гектар да из. Цу гIулакхе торо хилийтар дIадахача шера 1283 гектара тIа хIа дIазе. Укх шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 16 центнер хIа чуийнар колхоза кхаш ледадераша. 1966 шера цхьан гектара тIара чуэцаш хиннача нийсэнча 4 центнер дукхагIа да из. Дисача лаьтта хьалхIаш, тхьамка, доггъара лаьрхIа культураш дIайийра боахаме.

Саха дегIабоагIа укх тIеххьарча хана колхоза хьайбай боахам. Деррига 1100 хьайба да колхозе, царех 350 бетташ дола доахан да. ДIадахача шера пачхьалкхенга дух доххара план 269 процент кхоачашйир боахамо, хIаьта укх шера хIанзле кханал кхоазза дукхагIа дух дIаденна.

Яхе шера йзан занал хьалха кхоачаш а яь хIанз кердача пятилетка чотах кхьахьегача тха колхозонц балх бе йиш йолаш денача хIара денах. боаза пайда а эцаш, тIаьхьагIача шера йоаккхагIйолча юртбоахама продукцена теканаре лард йоалаш латт.

В. ЭЛЬСУННАЕВ,
Ножай - Юрта района А. Шериповa цIерагIча колхоза керттера агроном.

Хабаровске бахача нахах хIара 14-гIа вола саг—студент

«Тихоокеанская правда» яхача газета тIа кепатеха араьяккхача шийн статья тIа теркам тIаозаш йола статистика йоалаьй Хабаровски политехнически института ректора Михаила Даниловсе. 1930 шера Хабаровске, Советски Союза гаьнарча йисте, хьайиллай эггара хьалхара лаккхера дешара заведени — 106 студент деша дIачуйца медицински институт. Тахан цу чу дешаш ва 3650 саг, хIаьта 300 преподавателя юкъе — 20 Iилмай доктори профессори. Института кулгалдеш ва из йистеьакха Сергей Сергеевич — хьалха хинна болхло, хIанз профессор, медицински Iалмай доктор. Дуннен халкъашта юкъерча хирургий ассоциаце действительни член, уахаIевоня социальни Iалашони гIуллакхашта йолча РСФСР Лакхехьарча Совета даим болх беча комиссе председатель.

Хабаровске йоккхагIйола лаккхера дешара заведени е хIанз 11000 студенто 17 специальноста яхаца Iомаеш йола политехнически институт. Институтерча 132 преподавателя учени степень я. ХIаьта царех ши дикхьа баьнна Iилмая диссертацешта защита яьй укх тIеххьарча 4 шера.

КПСС XXIII-гIа съезд хиннечул тIехьагIа хьайийллай халкъа боахама институт, культура институт, физически культураи спортеи институт. ХIанз городе я 9 лаккхера дешара заведени, 30 техникум. Цар чу дешаш ва 30000 совгIа саг, вешта аьлча Хабаровске бахача нахах хIара вийттагIа вола саг студент ва.

Эггара хьалхара институт городе хьайийллачa денз дIадахача повзткъа шера 40.000 педагог, лор, инженер кийчваьб.

Теркам тIайзаш да Хабаровскера шийса ахаш хIана бащ аьлча боли студенташ производстве балха болланехье а заочно сайрийчарча факультеташка дешаш бола болхлой, техникаш хилар.

Евгений БУГАЕНКО,
АПН корреспондент.

Оаха яздаьчун лерагIа

«Сердало» газета тIа укх шера 10-ча октябре кепатехача «Чакхдаргдацар сацийта» яхача критически корреспонденце хьакъехьа Грозненски горплодоовощторга директора Г. Маскурова укх тайпара хоам бу: Корреспонденце тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш техка а тохха, советски торговли бокъонаш телхаярах № 37 йолча пачхьалкена продавеца нов. Заикинайна выговор яьй, хIаьта № 5 йолча тона заведующийна нов. Ожиевa цу кавильона балха тIахьожаш ца хаттабер белгал а даьккха, уж кхоачамбоацараш кхы дIахо шийсдаийте цунна моттигагарга дIахайтад.

Ижевски автомобильни заводе боих бе болалайтай «Москвич-412» яха автомобилаш гулъеча керттерча конвейра хьалхара арагIа.

СУРТА ТIА: слесараш - вIашагIъехараш комсомольцаш А. Дукина (аьрдехьа) В. Кострова.

Б. КЛИПИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Тхога ЯЗДУ

ЖЕ БОАХАМ ТОАБАРА

Шелковской района колхозийн совхозийн экономика кертера, лакъа да жа. Района фермашка хlокх леладу итташ эзараш къылда хьовса бола тха луш доза жа. Царех чlоагlа пайда эц тха боахамаша. Амма укх цхьан шера жево царна бен пайда ворзl миллион сомага дlакхоач. Цу цифрага хьажа аьттув баьннаб цар шерагара шерага жа леладелла тоадукдаь, цар продуктивность лухлуш воагlандаь, боахамаш хlара шера пачхахьалкхенга тха, устагlаш дулх дукхагlа дохкандаь.

Из ишта хиле а, района ерригача колхозашка жен боахам тоабара резервах цхьатарра дика пайда эц аьлча бакъхургдац. Из хьагойтар укх денoшка парте Шелковской райкомо хиннача экономически конференце района жен боахама болха аьча анализо. Цига бийхабар боахамий кулгалхой, зоотехникаш, экономисташ, ветеринарии лораш, фермай кулгалхойн дикагlбола жа lуйш. Тайп-тайпарча дешаех йолча аьь докладага ладийгlар уккхаь гулбеннараша. Докладчикаша а, иштта къамаьлаш даьча кхычар а белгалдаьккхар укх пятилетке района боахамаша цхьадоле толамаш дахар. Хlара устагlана тlера доаккха тха 1966 шера 5,4 килограмм хиннача юбилейна шера 5,5 килограмм хилар. Цух совгlа районо доккхача дулхах ах устагlаш дарда, хlаьта Ленина орден лелаеча «Шелковский» совхозе цум боарж 90 процентага дlакхоач, «Красный пахарь» яхача колхозе — 66 процентага.

Конференце белгалдаьхар устагlан дулх геттара кlезига доккхаш дола боахамаш а. Царех я Ленина, Менжинске цlерагlа колхозаш. Из ишта хиледеннад цхьайолча колхозашка дохка жа гlийла долийдаь. «Коминтерна» колхозагара дулхе комбинате дlакхоача устагl юкъера лоархlача 42 килограмм дозал долаш хул, хlаьта «Червленский» колхозо бохкар — 34,8 килограмм.

Уккхаза белгалдаьхар устагlан дулх дукхагlа даккхара керттера резерв хlара lулаца дахкаш дола жерч кхоачамболаш хулийталга долга. Цу тайпара жа lулаца 42—45 процент хилча бакъахьа да. Жа дулха тоаденнея дика тха доалаш хилийтара керттердар доакъара база чlоагlъелга, хlара колхозе дукхала шерашка буц хьахулаш йоля дьтlенаш елга, зооветеринарии болх тоабелга, хьалха латта опыт шерра йоаржаелла лерхl.

Дайза зерадоаш гlулакх за боахамашка тиеши кошараш хьалъелел жа lай дахкаргдола гlулакх вlаштlехьдоаккхалгеп.

Чlоагlа безам тlабоаш яр «Красний пахарь» колхоза зоотехника Шадиев Юмахус яь доклад. Цу боахамо чlоагlа теркам тlеуржйт устагlаш дулх дукхагlа даккхара. Цу дакъе дозрхlаме резерв я жа промышленни хьесапе дебадар. Из гlулакх цар шоай пхьайолча фермашка вlаштlехь даккхар баьхьан долаш 16788 lаьхар хьахилар варие. Жийнара хьакъоастабеча хана царех хlаране дозал 30 килограммаш тlех дар. Уж lоахарий lоаьдч шера дарга йиш хилараж 4011 килограмм тха даьккхар боахамо е ишта аьлча колхоза кассе lоахшар кхы а 20,9 эзар сом ахча. Цул совгlа кхы тlа а 700 центнер устагlаш дулх а дехкар боахамо.

Шоай колхозе жен боахама рентабельность дйара лелох лаьца яр «Коминтерн» колхоза зоотехника нов. Пототиес йийца доклад.

Укх пятилеткаш чlоагlа тоабаь колхоза жен — товарни фермашка бу племенной болх. Из бахьан долаш дикка айийт укхаза жен продуктивность. 1966 шера хlара устагlана тlера юкъера лаьрхlача 5,4 килограмм тха даьккхад боахаме, хlаьта 1970 шера — 6,9 килограмм.

Конференце дакъа лоацаш хиллараш лоаш бар цар балха опыт кlоарга йовза. Хlаьта коминтерновцаша бокъонца дlа а йоаийтар из. Укх колхозе жо леладу фермаш чурча расчетах болх бе аьхай.

Экономически конференце района жа лелалераша укх пятилетке баьча балха итогаш йир, кердача пятилетке июльски Пленума решенеша ма яхарра же боахам кхы а тоабара пачхьаш белгаладир.

Е. ФАРНИЕВА,
КПСС Шелковской райкомо секретарь.

Пятилетка тlехьара шу доладаш довкхагlоча декъараш тlакийцалар Грозненски химически комбината коллектив. Хlаьта уж кхоачашдара хьинаре къахьега а болабелар комбината болхлой.

Комбината коллектива ш т а юкъе белгалыккха йоагlа къаьстта дика къахьега № 12 йолча цеха коллектив. 9 октябре шин ихе шера задани кхоачаш а ь хlанз тlадоагlача шера чотах къахьегаш а из коллектив. Из боккха толам боаккхача геттара овсаре къахьийгар аппаратчикаша В. Горинаc, Н. Юровских, И. Фадеенкос, В. Чеботаевас, Л. Донейкос, технолога В. Павловас. Уж коммунистически къахьегама ударникаш ба.

Комбината цехашта юкъе лаьржача яхье укх шера цхьа, хьалхара моттиг яьккхай № 2 йолча цеха коллектива. Дlахо йодача хана кхы а овсарегlа хилийта лерзl цеха болхлоша шоай къахьегам. Из цар хьамсарча парте XXIV съезда кийчду совгlат да.

Сурта тlа: (аьрдехьара аьтте) аппаратчикаш В. Горина, Н. Юрских, технолог В. Павлова, аппаратчикаш И. Фадеенко, В. Чеботаева, Л. Донейко.

С. ХУГАЕВА
сурти текста.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ГlОНЧИЙ

Дикагlвола болхло иолаз шун аьлча, Хангераев Зубейрай цlи яьккхар Малгlабика бурувлеттача контора вышкомонтажни цеха начальника Н. Коломенцева. Це ма аллара, дика производственники организатори да нов. Хангераев. 13 шу хьалха цу цехе балха веналь из. Цу хана вышкош еча бола бах опыт яцар Зубайрай. Пулухьа хьалхарча бетташ на lоналуш хилар ша. Хlана хь гlертарах, болх бар тlера хиларах юххьанца денз белгалвоал нов. Хангераев. Дукха шераш къеделенадале а хlанз а тlехь вашнеиналаш Зубейра хьалхара къахьегама гlа боаккхаш шийна дас воlа санна новкъостал дал къаьна производственник Сапошин Иван, кхыбараш.

Бокъонца вола вышкомонтажник хила лоаш вар слесара, монтажника, плотника, сварщика говзалаш дика йовзаш хила веза. Тlакха из атта гlулакх дац. Хlаьта Зубейра лоашача хана караерзаю уж говзалаш. Хlанз цеха вышкомонтажни балхий дикагlбола говзанчи производственники доарзl цох. Цхьан хана шийна хьийтача новкъостел овсарегlа къахьег цо. Нахапа та ховши организаторски талант йолаш волга гучаlаьннача цеха кулгалхоша бригадине кулгаще оттаву нов. Хангераев. Але йеза, пул хьалхагlа а болх во бахьбеце а Зубейрага кулгал кlаьчача овсарегlа къахьега лыар бригада коллектив. Ше а коллективерча болхлошка а цахаддаш говзал лакхъяйташ хьавоагlа Зубейра. Халагlа дар ше хьалхагlа ду цо. Пулукхьа хьалечоа хьалха хила гlерт пун бригадапара пошагlа сат. Доаца аьлча, шоай тхьама дага хьежна ер хьале яха па дезаш хьалхашка даттача делрех дика клетан ба гlончаш а. Шоаш отталича сална дика дозарта болхлоашта шимкан хьальера схема. Цудукхь цхьан кха гlалат ца доалийташ болх бу нов.

Цхьа дика хlана балха юкъе доалазьа нов. Хангераева. Цхьайолча моттигашка хьуна материалаш кхо а еш хьанча уваш дола кlадаш дlаухийт вышкаш хьальена. Укх шера 5 буровой хьалье езаш я Зубайра бригада. Бригаде шатах хила боагlачул кlезигагlа наз бале а йилла задани холамца кхоачашъю. Хlанзалехьа я скважина хьалъяь выной. Хlаьта пхедагlа яр 1 декабрь тlаккхача лехьа йистоаккха а лерхl. Белгалдаккха лена. 10 августе ихе шера план кхоачашъяь а аьина хlанз 1971 шера чотах къахьегаш я бригада коллектив.

Дукха ха йоаццаш лаьсса цкхача довкъошка нов. Хангераевз бригада тlехдика хьальъяча буровойшта бурувлеттараша лаьттан ченаш техначун тlехьагlа пахах вaм «lаьража дошув» хьалугаш латт. Иштта мехкаьттахоша то-ла[illegible]ча дизза даькъа доаш бригада. Дуккказа совгlаташ тlийнад дикагlвола производственника нов. Хангераева.

В. ТАГУРОВ.

Дего хьийха

Ше Советски Эскаре гlулакх даь а аьшна цlавеча, уйлаш еш ха дlа а ца йохийтав мехкадьттахо хила лаьрхlар Владимир Петровича. Дуьцарах а долаш шийна бlаргадайна хоьра цуьна мехкадаьтта доахарий болх хала бола. Дукхагlа цудукхьа чlоагlиар нов. Вилкова цига балха вала.

1968 шера «Сунжанефть» НПУ мехкадаьттен газо йоаккхача къахьег цо. Из цу чакхдалалехьа яхезагlа разряд а душ оператор ву. Атта кхачанзар Владимир Петровичага из гlулакх. Дукха къахьхьал, иш дlабелар цо-дуьна. Дика хьехамел, дешача литературах кхоачам ца беш мехкадаьттахой говзал даккхара лаьрхlе практически занятешка яхар цо. Иштта кlоаргагlа байзар цуьна из каройда болх.

Мехкадьттех гази йоаллача скважинашка бола бар доархlаш гlулакх яле а, царна капитальни ремонт яра болх дукхагlа безалу Владимир Петровича. Цудукхьа цо декарца скважинашта капитальни ремонт еча хелa хьоацу из. Бурувлеттачун гlоное оолаш болх бош волча хана дlахайтар цо ше бокъонца говзанч волга. Цудукхьа шийн доlамагlа бурувлетта оттавир. Болх бешчехь заочно деша атта миичад. Цхьабакъда хьинар волча нов. Вилкова 1961 шера толаппа чакхйоаккх Грозненски мехкадаьтта техникум. Практически а теоретически а знанеш йолаш вола из скважинашта капиталь ремонт еча цеха мастерала хьожаву. Цига овсаре къахьегаш из хьавоагlа ер аххагlа шу да. «Сунжанефть» НПУ бола беш йоаниxача хана цхьакха гlалат далийтадац цо шийгара. Бакъда бориза дукхалаш мохад, хlанз а ала. Ше кулгал а деш итташ скважинашта тlехдика ремонт яйтай цо. Цига дукха рационализаторски предложенеш теа нов. Вилкова. Цар къахьегам аттача боаккх, производствена пайда бу. Нов. Вилкова къахьегам ца зуьш бесаьзар. Производстве лакха къахьегама толамаш дахар белгал а доаккхаш массехана ахчан совгlаташ Сийлен грамоташ тийнай. НПУ Сийлен Книжка тlа дlаязьяй нов. Вилкова цlи.

Хlанз а тхьаьш хийтта шу мара даланза волча эlоенгача сага къахьегама кийь бlаьхийн сийран хургба.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ,
«Сунжанефть» НПУ инженер.

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА

Электросистема подстанцейн сетийн оборудованенга авари па ййтар — предприяте боал лертlа лелара лярх. Цу гlулакха боккхача лоархlаме да электрооборудованена хан-ханнахьа ремонт яр, технически эксплуатаце бокъонаша маьхлара пунта болх байтар.

Электроустановкаех яйса пайда эцаш я Грозненa автоспецоборудоване Карабулакера газ чакхйоаккхаш заводаш, Къилбаседа Кавказски машиннакъа Грозненски отделени, кхыбараш.

Цхьабакъда, цхьайолча предприятеш-потребителаш ял электрооборудованех пайда эцаш, электроэнерге хьурмат деш. Царех я Грозненски горэлектросеть, производственно - энергетически контора, Вознесенскера газ чакхйоаккха завод, «Октябрьнефть» мехкадаьтта промыслови управлени, кхыйола предприятеш. Масала, кабельни боахам эсале хилар, профилактически тохкамаш хан-ханнахьа ца лар бахьан долаш Грозненски горэлектросеть системе 7-зза аварийни отключени хиннай.

Дукха моттигаш нийсау электрооборудованеца, болх беча наха технически эксплуатаце бокъонаш дика йовзаш ца хилар а йовзараша а уж йизза кхоачаш ца яр а бахьан долаш аварийни отключенеш еши, нах лоабеши. Иштта укх шера 22 мае документ а доацаш еннача заявкагlа Дагостански улица тlара электропередача линена ремонт е болабеннабар горэлектросета прораба Скосты кулгалду болхлой. Кхерамзалеи техника эггара эшийча тайпара телха а еш, болх бе болабелар уж, тоно боагlа тlара чувайтар электромонтер Аксанов. Массагlа моттиг нийсау предприятей электросистема болх беча наха бокъонаш телхайрах нах лозабеш, авареш еш, электрооборудовани йохаеш.

Укх шера I октябре денз технически эксплуатацеи кхерамзалеи техникан керда бокъонаш я оттаяь. Уж бокъонаш йовзаш хила веза электротехника тlа болх беш мел вола саг. Бакъда, дуккхача предприятешка электротехнически персонала меттел, электробоахамий балха бехктонхаме болча кулгалхоша lомаьяш уж керда бокъонаш. Уж а керттерча дакъе юрта боахама кагий предприятеш, хlаьта йоаххийчарна юкъе эггара хьалха цу юкъейоле Грозненски горэлектросеть. Горэлектросета кулгалхой вlалла шоай болхлой lомабаь боалеш бец электрооборудоване тlа технически эксплуатаце бокъонаша ма яххара болх бе. Цхьа авари хинна саг лозавал моттиг ма хиллинге бехказа булаш письмош язду. Тохкам бича гучадаьннад дукхача предприятей кхерамзалеи техника инженераша электрокхерамзалеи техника йовзаш ца хилар. Масала, технически эксплуатацеи электрокхерамзалеи техника дакъе экзаменаш хlанз а дlаяланза ба Грозненски мехкадаьтта контора инженераш. Хlаьта дулхакомбинате керттера энергетик нов. Бердин шозза а экзаменаш ца йолалуш нисав, из бахьан долаш цу балха тlа ватиш из пачхьалкхен энергонадзоро.

Укх шера цхьолагlча октябре денз кердача бокъонегlа эргаьха тоаьча объектешка электрооборудоване даьхье бехктохкаме бараш кийбаь ца хуле, цу предприяте кердача объектешка меттел болх беча оборудованена а энерги дlахецац.

Боахамашкарча электрооборудованега болх байтара бехктохкамерча цхьабоцча болхлоша хlанз а экзаменаш хlаьиннац. Царех я кагий промышленни а юрта боахама а предприятеш.

Боккхача лоархlаме да электрически йовхала энерги дlахецара боагlаш бола боарам хилар. Цу гlулакхо СССР Госплана 1969 шера 10 декабре министерстваштех ведомстваштех 1970 шера электроэнерги дlа-хьа нийсъяра порядок оттавий. Цу гlулакха хила боагlа тlахьожам хилийтара, потребителаша декхарийла ба дlара бча дийнахь шоашна кхачача электроэнергех хоамбе. Гlулакх ишта доллаше а № 2 йолча Грозненски автоспецоборудоване, консервни, Старопромысловски кирпичи еча, «Мединструмент», заводаша, Ермоловски ДОК-а, дулхакомбината, кхычар шоашна кхачача электроэнерге дукхалах хоам ца барал совгlа, шоаш шоай предприята йоеча энергена тlахьожам лоаттабиц, пухуьа ляииттал тlех лелх уж. Масала, Ермоловски ДОК-е йоагlачул совгlа электроэнерги йоярах 5100 сом гlод техкад, хlаьта Грозненски консервни заводе март бетта йоагlачул совгlа энерги йоярах заводa тlадожадаь ахча хlанз а кхетадеш бац, из сен дуьзь да. Электроэнерги хьурмат доацаш йоаю Грозненски электромеханически заводе. Укх шера нис бетта эшачул совгlа электроэнерги йоаяр бахьан долаш 4938 сом ахча техкад заводо. Тарифаш пхьазтlех ахча тийкха предприятеш м кхы дукха а я. Масала, царех я, дулхакомбинат, «Пищемаш», «Трансмаш» заводаш, Наурски даьттан-лачкъен завод, шевари завод, кхыбараш. Ер шу доладелча денз йоагlачул совгlа цар йоакхий 480 эзар киловатт сахьат электроэнерги, техка ахча 21.448 сом да.

Цу кхоачамбоацарий бохьенаш дукха да. Масала, квартал йолале 15 да хьалха хlара бетта шийна мел электроэнерги эшаргьа, лимит цо хьаь бетта малагlча борраме ехьаргьа а ала заявка лац предприяте. Цул совгlа, ше хьалхарча бетта зехьа йоаь электроэнерги вокха бетта хкойийн юкаметтаоттаеш. Вокъда хьетеерча бахьанех да предприятешна электроэнерге хьурмат дара эза боагlача хьесапе дуьнах пайда эцара бокъонца бола тlахьожам па хилар, энергетикий квалификаци хила йоагlача бoарамe ца хилар, предприятей кулгалхоша шоаш совнегlа йоеча электроэнерге, техкача ахчан уйла ца яр.

Хlана гуйран-lаш замалахь энергосистема беррига низ тlабаккйла болх беча хана боккхача лоархаме да электроэнерги кхойбар. Хlане аьлча укх хана хилаи электромощностa резерв. Миччахьа а хlанз телха моттиг нийсъелча аварийни хьал дlаlлаккхалаш йиззача мощностагlа энерги ца луш йиса тарлу пхьайола предприятей объекташ.

Энергосистема инструкцигlа диспетчерски дlахецеш йола электроэнерги кlезигъяра оттаьча графикагlа хьалхагlа а йоле бе декхарийла я. Цу юкъа предприятеш декхарийла а шоайта дlакхоачач кlезигача электроэнергех ма хулла а тlех пайда эца, хlаьта из кlезигьялехьа еррегача мощностaшка дихагlа, беркатегlа болх байта.

И. ФЕДОРОВ,
«Грозэнерго» энергосбыта энергонинспекции начальник.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Книжкаш — вай парте идеологически балха из лоархlаме продукци — дуккхача нахага дlакхачийтара декхар кхоачашдеш я республикански книготорга болхлой доккха коллектив.

«Дикагlа йола книготорг, тика, библиотечни коллектор» яха цlи яккхар духьа В. И. Ленин вин 100 шу дизара сийна РСФСР Министрий Советерча кепайоазон Комитета Росглавкнига системе лелаяьча социалистически яхьа итогех Нохч - Гlалгlай книготорга, № 17, № 20 йолча тикашта дипломаш еннай, хlаьта библиотечни коллектора — дипломи яхача преми.

Книготорго, КПСС XXIV-ча съезда сийна керда социалистически яхь а йоаржаь, декхар тlейййцадар пхе шера план 1970 шера 7 ноябре кхоачашъе, аьнна.

Пхе шера товарооборота план оаха кхоачашъяьй 1970 шера 1 ноябре, декхарел совгlа бахача нахага дехкад 300 эзар сома мехкo литература.

Из да оаха Сийлахь-боккхача Октябран хьамсарча парте съезда ну доле къахьегама совгlат.

З. МУТАЛИЕВ,
республикански книготорга директор.

Планал совгlа дув ялат

КПСС XXIV съезда сийна социалистически яхье а баьнна гурахь ю юртбоахама культураш дlайийна баьннаб Грозненски района къахьегамхой. Дикагlа йолча агротехнически хана планал совгlа 3 эзар гектара тlа дийнад ялат. Керзача пятилетка хьалхарча шера чуэпарболча хьувкъама лаьрхlа планал совгlа 5 эзар гектара тlа дlадургда из Грозненски районе.

Гурахь дув ялат дlадера балхаш массанел дикагlа чакхдаьннад Грозненски шури совхоза коллективо. 13-ча октябре баьлар уж план 9200 гектар хиннача 10250 гектара тlа гурахь дув ялат дlадийна. Хlаьта Горячеисточненски совхоза кхаш лелалераш, планал совгlа 550 гектара тlа а душ, ала балха аййнахь 4950 гектара тlа дlадийр гурахь дув ялат. Белгалаккха доагlа цу боахамашка лерига ялат ихьоагlча классе фу а тоесаш дlаийнига.

Хlанз ниа кхо ма беш заба лаьрхlа дахте оахаш ба района боахамашарa механизатораш. Планах аза дезачох 50 процент ахь баьннаб уж. Хlаьта дика лаьтта 15 ноябрь хьатlаккхачалехьа заба аха декхар тlейийцад цар.

Е. ИЗВАРИНА,
Грозненски района юртбоахама производствени управлене керттера агроном.

Кхы а дикагlа къахьегаргда

Дукха балхаш ду «Старогрознефть» НПУ транспортни контора коллективо. Царех эггара лоархlамегlа боза болх керда хьалъечеи хьалъяь яьначен буровойшта тlадолха тlенаьхкаш декхар ба. Хlанз контора коллективо доаллеча наькъий дlоахал 300 километр а. Уж а дохаргlаццаш каст-каста тоале дезаш хул. Ала веза, шоай декхараш дика кхоачашду транспортникаша. Шоашта йилла хина план 150 процент кхоачашъяь баьннаб уж. Шу чакхдалалехьа довкъашка хьальеш латтача тохкача скважинашта тlадолха 3 километр дlоахал дола наькъаш дохкаргда.

Дlабахача итт бетта буровойшта 30 эзар квадратни метр площадкаши 20 километр тlенаькъаши дехкад. 30 километр дlоахал дола деха наькъаш тоадаьд.

Шоай низ ца кхобеш къахьегаш хьабоагlа бульдозерист Нестеренко Степан, трактористаш Лазарев Алексей, Дабуев Эйда, Магомадов Муса, грейдеристаш Егоров Павел, Колесов Виктор, тайп-тайпара балхаш дераш Кагерманова Зура, Манюхина Екатерина.

Лаьттанцара балхаш хьинахьеи цlенеи ду цар. иушь тlабела автотранспорт шоаш йехкагlа гоаш. Дlахо йодача хана шоай къахьегам кхы а овсарегlа хилийта лерзl транспортникаша. Из цар хьамсарча парте XXIV съезда кийчдо лерхlа къахьегама совгlат да.

А. ТИЩЕНКО.

СОВГlАТАШ ДЕННАД

Дикача толамаша накъабаьхкаб Сийлахь - боккхача Октябра цlейна гудермесски вагонникаш.

Парте аргlанарча XXIV-ча съезда сийна къахьегама вахте оттача коллективо тlехкхоачашъьяьй октябрь беттан кхоалагlча кварталан производствени заданиш. Кхоьй дукха материалаш, электроэнерги, ахчан средстваш.

Райпрофсоюза президиумо Грозненски машиннакъа отделене кулгалхошеи аьча решенех Гудермеса станце вагонни депо коллектив Грозненски машиннакъа отделене къахьегама Сийлен книжка тlа дlаязьяй.

Производствени заданин социалистически декхараш сийленна кхоачашдарах вагонни депо лукккача къахьегамхошта шоай професси «Грозненски машиннакъа отделене дикагlвола болхло» аха цlеваш еннай. Уж цlераш еннарех ба вагонаш тоаер Аблурзуков Васа, вагонашка хьемар Шток Дмитрий, маляр Бортник Раиса, столяр Бабарихин Иван, иштта кхыбараш.

Г. АНОХОВ.

Звенона новкъостал ду

Во хьийкъаш укх шера Назсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхозе коартолаш. Укх деноше чуйина коартолаш чуэцаш бар цу боахама къахьегамхойн царна гlо де баьхка Назсарерча № 14 йолча ГПТУ дешархойн.

Со кхай тlа хиннача дийнахь Кодзоев Асхьаба звеной кхай тlара коартолаш чуэцаш бар уж.

Шоай кхашка хьахиннача хьувкъана ракза ба коартолаш лелаераш. Цхьа 9 тонни социалистически декхар 10 тонни йолча хlара гектара тlара цар чуэц 11—11,5 тонн коартолаш. Хlанзе чу а шйца 89 тонн коартолаш дlайихьай нов. Кодзоев керто латтача звеной кхай тlара.

— Тхоай кхай тlара 60 тонн кхы а коартолаш яха дага да уж, — йоах звеньевойс. Из болх укх деношка чакхбаккха лерхlаш ба уж.

Вокх цlена бу совхоза къахьегамхоша Мерешкова Залбана, Евлоева Яхас. Коартолаш хьалохьаеш боаккхача цар цхьа коартол аллийташ кхай тlа.

Царел тlехьабнеса дага бац совхоза новкъостала баьхка дешархой а. Цу балхах дика ка йоалаш ба комсомольцаш нов. Маханошин, Кулаков, Мужехоев, кхыбараш. Царех хlаране норма 7 центнер йолча дения 8—9 центнер коартолаш хьалохьаю.

Б. ГАСАРОВ,
Тlой-Юртарча школа дешархо.

ОБЩЕСТВЕННИ ПОРЯДОК ЛОРАЕШ

ХАННАХЬА ДАЬ НОВКЪОСТАЛ

Из хилар В. И. Ленина цlерагlча парке. Шийгаьа lовоагlача гражданка Асхабовна цабоза зуламхой кагбахабар. Урс тlа а оттадаь доше сахьати нейлонови кочи а ьыкха дlабахабар. Цу тlа кхьакмо лозабьвар Асхабов. Из тийшача балха гlулакх дlахезар Заводской района чурча гlулакхий отдела командира отделене милице старшина Т. Д. Масаевна. Гражданина Асхаханова новкъосталца чов хиннар больнице дlа а вига, новкъа клийттача машенаш чехка новкале вахар из.

Вокзал йолча оагlурахь зуламхой лаха тlехьа ваьлар Масаев. Кастта оlергкхайтар цун перрона тlа лелача тешам боацача шин сагах. Цар белгалоеваш тара яр укхо лехача зуламхошта. Сопабаь милице отделене хьабоалабир. Уж хийнавар укхо лехаш боле зуламхой Идрисови Хасанови. Дийна доше сахьат Идрисова кисара корадир. Цу чу хоалар урс а. Ишта Масаевна чехха талхеш лехеш харах къастта кхерме зулум шия сахьата гучадаьлар.

Зулам даьча Идрисоаеи Хасановен кастта суда духьал отта безаргба.

Республика чурча гlулакхий министра ахчан совгlат делар милиции старшина Масаев Турко Джанаралиевича.

ОПЕРАТИВНИ дежурни милиционераш Н. А. Алекперов, В. С. Болдырев милице органашка боал бу дукха ха яц. Хlаьта а дика тешна ду царех. Патрульно-постови гlулакх файда леладу. Общественни порядок телхеча зуламхошта лоттаберча къовсаме тlаьзлехьа дика тоанаш ааьхах.

Иштта, август бетта Октябрьски районе патрульни гlулакх дlахьош, веха волаше машина лехкаш вагlа Х. Хатуев соцавир. Из хиннавар цхьакха документ а доацаш лоикьаь кирхнек яхьаш воагlаш. Цу бетта соцаьвар мена а менна машина лехкаш вагlа Джахалов а.

Лаьвчнова кулгалхоша тlех дика шоай гlулакх дlадаккхарах белгалбаькхаб Н. Н. Алекперови В. С. Болдырева.

АВГУСТ бетта тlехьарча денош Октябрьски района чурча гlулакхий отдела дежурне хабар дир: гражданка И. В. Шалова менна а [redacted] бе а ела цlагlара сесаг араяьккий, иштте гоналхьара доалахой а делахаббаб хьаца. Массаена кхерам тlаувттабу чухьара цlа къайла а къайла. Милиционераш Алекперови Болдыреви дешад лоаш хиларах цlагlа чу а баьнна герз хьа а хьакха соцавир хулиган.

Общественни порядок лораеча дика дакъа лацарах, уголовни зуламхоашна боккха тъовсам лоаттабарах милице воккагlа вола сержанта Алекперов Николай Никитовича, милице сержанта Болдырев Валерий Сергеевича республика чурча гlулакхий министра ахчан премеш елар.

ДОГlА дийнна цlаьхха дохказа ешача Шолжагlа дехь па воелалуш васар Мичурина оргара ихо кlаьлк. Цига зарагlбахар Грозненски района чурча гlулакхий отдела болхлой Дакиев Умарова.

Шолж- дохка доагlар. Хlаьта а милице эlамагlа вола сержант кемапа хиx цкхьа а ваьнна, кхерам боачча шув тlа хьабоалабир уж. Бераш меша дар, барцкьаш тlоалаьль хиларах чlоагlа лелденалбир. Магомадов Сергейна, Магомадов Салатдина, Мулаев Исмаила ханахьа кхалургвац шоаш къалдарбаьха Умаров Селхусейн.

АВГУСТ бетта цхьан lаяйхача сайрийна горова улицагlа lоlоагlар Р. Я. Исаева. Цуйна хьатlаьера цкхьа цавоаза саг. Бе урс а дехаа хьаьсга цlалагlа баьлла доше гlоз дlабийхар цо. Зуламхочо дукъал ваьлар тlкхаза найсвенна Шанпов. Кхалсага га дикхарах Шаппова юкъа тlа бий теха, баьдеча улицагlа кьайлаваьлар кьу. Из дlахайра Ленински районе чурча гlулакхий отдела болхлошта. Милице отделене командира Исаев Ваха Дугаевича шиl бола хика боаз. Цудукха дукха ха яалехьа пун белгалонех вейза милице отдела тlавоалавир зуламхо. Из хиннавар хьалхагlа а суда вь С., Х. Мусаев.

Республика чурча гlулакхий министра ший приказа тlа зуламхо лоацаш цуьна карагlаьынна дика гlулакхаш бахьан Д. Исаев белгалваьккхар.

ДУКХА ха йоацаш Роза Люксембург улица тlарча тока хьалхашкара «Волга» яхе автомашина дlайигар. Машина дас шийна даь зулам хьадийцача накъъашкарча надзора инспектораш, милице эlамагlа чола сержант В. А. Веденеева милице сержант А. А. Осипова зарлагlбьлар из ляха Кастлаьнха Индустриальни яхача улица тlа гучаяьккхар машина. Сопае аьнча инспекторaш сихача сигналагa ледувгlа тlгаьзар машина йодаьраша. Цу тlа Мирова цlерагlча юртагахьа кьайла бовла lертар. Веденеева Осипова мотоциклана тlехьа баьлар. Зуламхоша соций бешашка чуэрзайар автомашина. Сихха тохабаларах инспектораш, машина йолаьь зуламхой лийбар. Дукха ха яалехьа милице хьабоалабир.

Беррига низ тlабаьийта шоай гlулакх дизза хlадаькхьарах вlамагlча сержанта В. Веденеевнеи сержанта А. Осиповнеи республике чурча гlулакхий министра приказах ахчан премеш елар.

Иштта гlуллакхаш дукха ду милице болхлоша.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
Нохч - Гlалгlай АССР чурча гlулакхий Министерства политико - кхетама балха отделe инструктор.

ЕРЕВАН. Микроэлектроника lэлма-тоххама технологически институтан экспериментальни заводе «Масис» ахчаш маркаlа йола автомобильни холодильникаш хьаси арахецан lоманьй. Камера чу 8,8 литр йола, дозал — 4,5 килограмм. «Волга» ахача автомобилн тlа приборашт йоахкача аьнка кlал аьтта оагlорахьа йоаьа холодильник.

Сов доагор доаладо на дезаш двигателага тlоlла бола бу автохолодильнико.

СУРТА ТlА: «Волга» автомашина тlа оттаяь «Масис» маркаlа йола холодильник.

В. Соболевен Э. Исаакянен сурт.
ТАСС фотохроника.

№ 21 ЙОЛА
«Агитатора блокнот»

Айе социалистически яхье байрахl — шутта я КПСС Нохч-Гlалгlай обкома пропагандан агитацен отдела № 21 йолча «Агитатора блокнота» передовой статья. Октябра сийна хиннача къахьегаме вахте итогаш юаш цу тlа, КПСС XXIV съезда сийна социалистически яхь яхь а шерагlа йоаржавра де дезараш белгалду.

«Кlом я беш доалде» яхача рубрика кlал кепатеха я «Грознефтехимзаводы» объединене начальника, технически lилмай кандидата Г. Пельчикова язъяь «Грознефтехимзаводы» объединене предприятешка шекинский эксперимент юкъехахьар» яха статья.

«Сийлен дагаш» яхача рубрика кlал кепа теха я ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома секретара О. Миксева язъяь «Деррига дунен кагирдой де» яха статья (Ракетин бlуни артеллерен Денна хетаяь).

«Дахьо лорааш» аьнна язъяь Н. Табакова статьяи.

«Политинформатора трибуна» яхача разделе Гудермески мелико - инструментальни завода политинформатора В. Колесникова «Се керттера теме: «Хlара балха моттиге къахьегама эффективность лакхъе» яха статья я.

Социалистически доал даре Ленински школай пропагандистешта долча новкъостала «Производства эффективность лакхьяр — дерригача халкъа декхар» яхача темах методически указанеш еннай.

Дунен халкъашта юкъерча темах блокнота тlа кепа теха я исторически lилмай кандидата И. Теплински язъяь «Африка кортамукъаленна дуькъьаро Союз» яха статья. Цу тlа Африка халкъашта дукъала агрессивна гlуллакхаш леладара Израилен ЮАР-ан вlеши деш долча новкъосталах дуен авторо.

— ФУТБОЛ —

ВАЙ ФУТБОЛИСТИЙ КОТАЛО

Байна ма хаддо, дlадахача шера «А» классера «Б» классе яьлар «Терек». Футбол езарашта ч1оагlа новкъа хилар из. Бакъда, цул шей бахьан дар. Командеза хlа я бакъйна тренерски балха бахар цул дикагlбола дукха футболисташ, хlаьта керда хьийнарий цар санна лоаза вlаштlехьдалавъ.

«Б» классе хьалхарча матчашка ледара лайзар вай футболисташ. Пхе матче шозза мара котбалаьзар уж. Хтаргахьа цу хана цхьа гlалат залийтадар цар. Дукха ха йоаццаш «А» классе лайзача командана хийтта хила мегар хlана-м котдувла а хила хургдаь.

Шоай гlалатах дааваьхьа кхийтар футболисташ: Цудахьа хьалхара ях дакъа чакхдоалаш шоай подгруппе хьалхарча моттиге яр «Терек». Вай команда цу хана дикка лоаза хьаэ. Хlара матче дуккагlа боргалаш чуетта йолаелар из. Грозне массехазза котбаьвар вай футболисташ. Цхьабакъда, Азербайджана, Армене футболни командашца ловзаш шоза ийнар уж. Из бахьан долаш Новомосковскерча «Химик» команда тlехьайтар «Терек». Цул тlехьагlа грознеашта шоай соронта говзал тlаьхьийта чакхдаьлар тlехьара ловзараш. Закавказьа командашка хиннача матчашка ялхех пхи очко яьккхар «Терека», хlаьта «Химик» Кисловодскерча «Нарзана» эшийно. Из бакьда долаш «Терек» кхьа очко хьалха яьлар «Химика».

«А» классе ловза бокъо яккхара, «Б» классе хьалхарча подгрупе хьалхара моттиг яьккхача Рязанерча «Спартакаца» шозза ловза безаш хилар вай футболисташ. Рязане ловзаш счет 1 : 1 я йолаш чакхъьялар матч. Хlаьта сийсарйлахь Грозне шоллагlа вlашагlкхийтар уж шие команда. Цу ловзарга хьажа вевавар 30 эзар саьгl саг.

Шиккхе я команда котъяла уйла йолаш яр. Хьалхарча 15—20 минута территорьальни техническим совле вай футболисташка яр. Цул тlехьагlа ловзар вайделор. Цхьабакъда, матча счет хьеелда тоoo дуккагlа вайтар яр. Хlаьта 34 минуте пол бизза пайда ийцар «Терека» команда капитана А. Михеева. Из шутта хилар. «Спартака» иц защитник lеха а вах, хьаьший ваlерашта тайна воацаш доьттача Якушинига бургац сиха дlаелар Желябовске. Из бургац а йийна чакхъийкхар. Бургац А. Михеевга кхьачо. Якушина тохаргъя мотташ, цуна дукхаьаэттача хьашиб воатара бlаргана лаша а хкнзаво А. Михеева теха бургац. Ишттта хьайийллар счет.

Шоллагlча тайме а хьалхарча тайме хинна суот этгар. Юххьарла совлé вай футболистацка яр, бакъда, цул тlехьагlа, шоашта чутеха бургац юхаекха безам эттача «Спартака» футболисташа шоашта мотар дир. Бахьда, цох хlама хилазар.

Цу тайпара счет 1 : 0 йолаш кот я баьккха, тlадоагlача шера «А» класса шоллагlча группе ловза бокъо яьккхаь «Терека» команда футболисташа.

М. ХАМАТХАНОВ.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН

1970 шера 22 октябре арадаьннача СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указагlа «Мать-героиня» яха орден а СССР Лаккхехьарча Совета Президиума грамота а луш, «Мать-героиня» яха сийлахь цlи еннай итт а кхы дуккагlа а бераш даьча доалошта, цу дакъе Нохч - Гlалгlай АССР-а гlолла:

1. **Абдулмуслимова** Марета — цlен-нанна, Урус-Мартана района Рошни-Чу.

2. **Албакова** Мальмаlгlаре Дебахана — цlен-нанна, город Назрань.

3. **Альмурзиева** Датина — цlен-нанна, Грозненски района Алхан-Кала.

4. **Бузуртанова** Ибралlама Тамарена — цlен-нанна, Назрани районерча Доналкъей-Юртара.

5. **Дугиева** Маддана — цlен-нанна, Урус-Мартана района Гехтlара.

6. **Мазиева** Бинена — цlен-нанна, Ачхой-Мартана района Зекий-Юртара.

7. **Мусаева** Зайлата — цlен-нанна, Урус-Мартана района Гехтlара.

8. **Оспанова** Ахвата — цlен-нанна, Ачхой-Мартана района Сальмуlшпара.

9. **Чахкиева** Юнида Тебахала — цlен-нанна, гор. Малгlобик.

10. **Шахмурзаева** Джарадата — цlен-нанна, Урус-Мартана района Гойти-Ч.

11. **Юсупова** Нурбикана — цlен-нанна, Урус-Мартана района Урус-Мартанера.

1944 шера 18 августе арадаьннача СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цlерагlа Нохч - Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуно «Материнская слава» яха орденаши «Медаль материнства» яха медалаши еннай:

Город Грозне Заводской районе гlолла:

ВорхI бер даьчен хьалхкедьчен доалошта III-ча степена «Материнская слава» яха орден:

Мальцева Нурана — горпромкомбината болхлочоа.

Ялх бер даьчоа хьалкхедьчен доалошта I-ча степена «Медаль материнства» яха медаль:

Воронова Зурана — Къилбаседа Кавказски машинаньа Грозненски дистанце болхлочоа.

Темурзиева Маьлмада Хадижата — Грозненски химически комбината болхлочоа.

И. АЛМАЗОВ,
Нохч - Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель.

Г. СКЛОНИН,
Нохч - Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь.

ХАЛКЪО ПУШКИНА ДЕННА СОВГIАТАШ

Россе жемчужина ола Михайловское, Тригорское, Петровское яха юрташ а шей цена юхе сийлахь - воккхача поэта каш а доалаш йоле хьаьнарс монастырь ийlа Пушкински горы яха районни центр а йолаш йолча Псковски области Пушкински Пачча хьаьхкен заповедника. Указа мел дола хlама Пушкин дагавохийташ да. Михайловски хьунашкен безамашени гlолла сакъердаш поэт селхан лийлача мо нара хеташ. Ша - музей хьаьрра юкъе доккха дакъа лацад заповедникана совгlата Пушкина замалахьара дукха маьхера предметаши материалаши еннача Советски Союза тайп-тайпарча милпингашкарча Пушкина творчество дукхаезарашен доазол деларча доттагlашех.

Пушкина кхухьийта совгlаташ соацаш дац. Вlалла дукха ка а йоацаш Марийски АССР Горномарийски района В. И. Ленина цlерагlча колхозерче колхозлочо заповедникана совгlата еннай, миха дьайра. Миха хьаьра образ бlаргаго йиш я поэто эрсий юрташ эрсий пейзажаш дуккаш йолча дун дукхача произведенешка: «Юрта», «Евгений Онегин», «Полтава», «Капитанская дочка». Цхьабакъда, Михайловски юрта дlаюзорча пейзажа юкъе хlана ука сакьата иц, «тхьамащ дола хьайра». Гучох, цу доллача хlамаше дагадохийта дургдолаш де марийски колхозхошта шоай хьайра Михайловскена лугга. Колхоза председатела Г. Иванова яздо: «Хила езаш мел йола хlама йолаш я тха хьайра: тъаьмаш я, кхериш я, берда я, ухаташ я»..

Заповедника болхлоша жоп луш юха дайтача письмо тlа В. И. Ленина цlерагlча колхоза колхозхошта лег тlара барказ аьлар цар деннача совгlатах.

Александр САВЫГИН,
«Пушкинский край» яхача газета редактор.

(АПН).

«Мосфильм» яхача киностуде «Оборона Севастополя» яхе фильм доаккхаш не Л. Савков. Сценаре автораш — Н. Фигуровский Л. Саакова. Оператор-постановщик — А. Петрицкий.

СУРТА ТlА: (хьалхашкахьа): актрисаш (аьрдехьара вьттехье) Соколова Любовь, Викнал Лариса, Остроумова Ольга фильма цхьа эпизод йоаккхача хана.

А. Конькова сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

ФРАНЦЕ IАЬРЖ ДЕЛЛАД

ПАРИЖ. 10 ноябрь. (ТАСС). Тахан официально хьаькхайкадаьд, селхан сарраха Коломбэ-ле-Дез - Эглизерча ший поместье 79 шу дузаш вега приступ хиларах кхелхав хьалха Франце президент хинна инарал Шарль де Голль, аьнна.

ПАРИЖ. 10 ноябрь. (ТАСС). Инарал де Голль кхалхарца дувзадена Франце президента Жорж Помпиду тахан къамаьл даьд радио чуш телевидене гlолла. Цо белгалдаьхар мехка хьалхашка де Голла карагlдаьнна хинна чlамаш, дагалоьхийтар кунен шоллагlча тlема тершка по даьца дакъа. Де Голла лезалга холам а бах, Ж. Помпиду хьаькхайкадир, де Голла цlи цlаккха а йиш ца луш французски къамах дег чу даттанргхилар.

Тахан Помпиду председателал а деш Французски правительства прехвычайни заседани хилар. Кабинета заседани чакхъьяннача тlехьагlа правительства ниало бахьча хоамагlа, де Голль дlаволларгва 12 ноябре Коломбэ-ле-Дез-Эглизерча цул поместье.

Президента канцелярие кепатеха аралъекхад ше дlаволлара хьакъехьа инарала де Голла юхедита документ. Кхелхача даьча васкетагlа, дlаволлар пачхахьалкхено де-йиш йолаш дац. Из дезалга тlолла хила дезаш да.

Цуна дувзадена Франце правительства официальни хьаькхайгадаь ма хиллара. инарал де Голль дlаволлача хана Париже Нотр - Дам яхача соборе оттаде лаьрхlад тахьет. Цу таьзета хурге президент. правительства членаш, кхыбола официальни нах.

12 ноябрь Франце lаьрж холза ди да аьнна хьаькхайкадаьд. Ерригача пачхахьалкхен учрежденеши лешара заведенеши дlахьайла хургьа. Правительства аьча решенегlа пачхахьалкхен учрежденеш тlа ягlа байракхаш lочуаза хургьа бlарчча ноябрь бетта. Таьзет отташ хиларах юхаяьккхай тахан е лаьрхlа хинна Франце Къаман собрание заседани.

ПАРТИЙНИ КЕПАЙОАЗОН—50 ШУ

10 ноябре Монголе общественность дезду сийлахь, белгалара да — Монгольски халкъа - революцион парте ЦК централин органа «Унэн» яхача газета 50-гlа шу дизар. 1920 шера цу дийнахьа араьйннай цу хана «Монгольни унэн» («Монгальски бакъдар») яхаш хиннача газета хьалхара номер. Номер кийча яь араьйнкхай Иркутске монгольски революционераша, Сухэ-Батарен Чойбалсанен дакъа а лоацаш. Коминтерна эрсий коммунистагшен хьнаре гlо а деш. Цу тlа гучаьхай каьйа мехкаш дlалургчара йола империалистически паччахьалкхений политикех халкъа тукьалере монгольски феодалаша леладаь гlулакхаш. Дукххача оратошта хьалхашка уэттадаьа Советски Россе болхлой класса новкъостала lалдал хьаалаккхара деккар.

Монгольски журналистий Цхьоагlон секретара Г. Дьлэга ше ТАСС корреспондентаца къамаьл деш белгаладьккхар Монголе халкъа революцен социализм хьальечен массе а юкъагlа монгольски аратешта юкъе марксизма - ленинизма идеешта пропаганда ярах уж дlайовржаран «Унэн» газет боккха лоархlаш болаш хилар. «Хlанз, — аьлар Г. Дьлэга, — тха мехка арадувл 38 газети 25 журнали. Цар тираж 1.100.000 экземпляр я. Кхача дешашца аьча, мехка вахаш волча хlара сага газета е журнала цхьацца экземпляр кхоач».

Цlей дезду ха тlаккхоачаш МНРП тlаьййаб МНР партийни кепайоазон 50-гlа шу пизара хьакъехьара лаьрхlа бола соцам. Юбилейни деношка хургьа монгольски журналистий шоллагlа съезд. Улан-Баторе хьейийллей МНР партийни кепайоазоно бахьа исторически паькъах лаьца дуаца выставка.

Улан-Батор.

Ю. НАМЖИЛОВ,
ТАСС корреспондент.

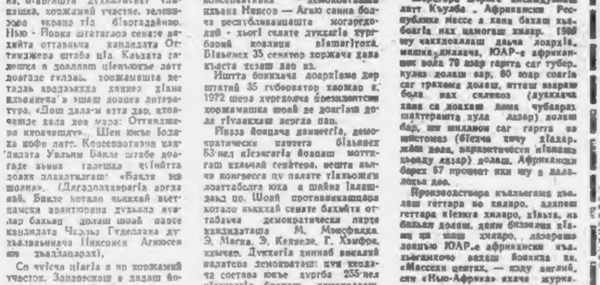

ПАКИСТАН. Советски книжкай выставка хьаййллай Караче. Англичанийн Пакистанерча къамашка — урду, бенгали, пушту — меттала книга хьокха оттаел я В. И. Ленина, К. Маркса, Ф. Энгельса произведенеш, lалмаьна технически художественни литература.

СУРТА ТlА: советски книжкаш хьежаш ба чубахьараш.

В. Ванилова сурт.
ТАСС фотохроника.

КХАЖ ТЕССАЧУЛ ТIЕХЬАГIА

Ер мугlараш яздеш со волча хана, бlарагашта дукъалъунт хлапашка, хоржамий участке. телевизоро экрано тlа бlаргадайнар. Нью - Йорка штатагара сенате вахийта оттаяьча кандидата Оттинжера штаба цlа. Къьзата гедешка я доллаш цlенькъе летт доагаде гилазь. хоржамашта жетадаь арадаькхха хиннаа хlана кхьанеча а эшаш доапа литература. «Дош дала-м этта дар, цхьаешде хала доа мара: Оттинджера кхоачашдур»... Шен юкъе lодакха кофа латт. Консерватиан кандидата Уильям Бакле штабе доагаде аьнна талешка кlийтта довкк плакаташ: «Бакле эш шоана». (Дегадоаххарагlа аргла вай, Бакле котало яьккхай вьеткамски авантюрана дукъалъа вулар бахьаш долаш шоай парте кандидата Чарльз Гуделлана дукъалъаьнача Никсонна Агнюсен хьаллацараш).

Со чуlеча цlаргlа я яр хоржамий участок. Занавескаш е дадаш йоле кхоъ аьшна бесара металлически кабина. Сан кабине дlачуесал, цуна тlеххьа шоаш механически дlакьоалаш занавескаш. Хlара кандидата. тайпан цlера е кандидатий спискана кlал йоагl-йоагlача йоалла массеха кнопка тоlайтча — машино раьза хиле эов экхийт. занавескаш хьаделлачу, тlаккха сан евзорагlа, сона хетаргахьа, демократически процесса механизаце кlезиг - дукха кенбаьккха а йолаш.

Чакхдаьнча президента, хоржамаш «бlаьшерен историе чухь ирнана лоархlамегlчарех цхьаш далар Никсона. Цуна хьелли США историе чухь хlанзалца цо бакъерча тайпара чlоагlа оарцагlбаьар США президента вице-президенти хоржамашта хьалхара кампани чакхйоаккхача хана. Цхьана е къаьст - къаьста болаш хоржамаш хилале хьалххагlа 37 штате бахаб уж шоашта тlехьалаттаеий оагlув хьалладар дукъа. Правительствени администраца цу хоржамашка шей политикана тlехьалатта дуккагlа бараш, цента аьлча, сенате цхьана дуккагlа бараш гулде массел безам болаш ца эшаргийн дукхагlа бараш гулбе. Укх тайпара латтар доаш: консервативни - демократашка цхьана Никсон — Агнью санна болча республиканашта могардонай - хьогl селате дуккагlа хургбоаий коалици вlашагlтоха. Бlаьнех 35 сенатор хоржача дала кьаста хезаш дао из.

Иштта боккхача лоархlаме дар штатий 35 губернатор хоржам я. 1972 шера хургдолча президентски хоржамашка шоай ле доагlаш долча гlуллакхаш дерга цар.

Йиаза йоацача даьшегlа, демократически партега бlаьнех 53-нел кlезигагlа йоалаш моттигаш кхачай сенатера, вешта аьлча конгресса цу палате тlаьхьожав доаттабелга юха а шайна lалашдавл по. Шоай противникашцара котало яьккхай сенате бахийта оттабачча демократически парте кандидаташа М. Максфилда, Э. Маски, Э. Кеннеде, Г. Хэмфри кхычар. Дукхагlа диннаб вакилий палатера демократаш: цуна керда чу состава юкъе хургба 255-нел кlезигагlа боалаш демократаш. Хlанз lалдала керте латтача республиканска партега вlашагlахь даьнидадан шоаш левхlар чакхдаькха — США конгресса тlаьхьожам доаттабелга lалашбе. Демократаш шоай позицеш чlоагlаьяйш губернаторш хоржача а. 50 губернаторски постах 29 паьр хьадоацарга.

Кхетадеш да, хоржамий лаатадатий хlахо цlенхаштта анализ а езаргхалар. Хlаьта хlана ала йиш ар цаl мера даш: хlанзарча администраце политика аьттув баьккхалац хоржамашта, цар хьдехкхаз хlама из а оллаш lалда lеш, из политика хьаллоан яхаш бола дуккагlа бераш — хьадагаьалда демагогически хlама мера ца хилар, кхьеттел администрацие геттара гоьза найда шиьча «законностен порядкан» дешах я харжардой говзаршца лаьрхlачьа беркат дахьна ца хилар а гражданскии боккъонаш, Вьетнамера тlом, хьабе болх болараш тlа - тlа дуккагlа lар санна бола проблемаш шийца къайлаькъа хьниа ца мега ца хилар а.

Г. БОРОВИК.
(АПН соб. корр.).

Нью - Йорк.

МЕДИЦИНЕРА АПАРТЕИД

Шерагара шераге алсамдувлаш латт Къулба - Африкански Республике массе а хана бахаш хьабоагlа нах цамогаш хилар. 1968 шу чаккхдоалаш даьча лоархlо, машка, дихача, ЮАР-е африканашт вола 70 эзар гарта сар губеркулез долаш вар, 80 эзар совгlа сар трахома долаш, итташ эзараш бола нах селикоз (дукххача хана са доахаш дома чубазраш шахтерашта хула лазар) долаш бар, шу миллион саг гаргга из цистомаз (бlахча хечу дlалар, хlам доза, пирамитически нlалат хьенду лазар) долаш. Африкански берех 67 процент ших шу а далалоцы дое.

Производстера къахьегама хьалош геттара во хиларо, аьлатшеш геттара кlезига хиларо, хlаьта, из бахьан долаш, дайн бlадагьа хlама ца шиаш хиларо, лазарашо лоаньо ЮАР-е африкански къахьегамхочо вахаш йоаккха ха. «Массехи цента», — язду английски «Нью-Африка» яхача журнало — деннен бийсаннен 15—17 сахьата шийтай геттача тонкелашка. эзараш футаш хlоарга хьаттанна кlал, жоагlате сапна йlайхача моттиге, бlеца фо а дуаш, тенхаш а пазаш африканец».

Цу тlа а лоргий новкъостал дар гlуланкх геттара вочи хьале да цу мехка. Къулба - Африкански Республика на «lаьржабараш lаьржабарана мара lалашбе йиш ца» яха закон. Из закон кинотеатрий, спортивни гlмшоний, ресторашши хьакъелха хинна а да lеш, больницай поликлиникай хьакъехьа а да. lаьрка цlока долча уиаконта дарба да веза lаьржачар шоаш, йоах расистски режимо.

Тlеххьара даьча лоархlамашка лидала, Къулба - Африкански Республике бахача маках волча 14 миллион сага веламвар верриг а 100 лор - африканеш мара вац. Цу селла кlезигача лорашкара дарба деста дехалургдий-хьоагl цамогамбарий вскарга. Из цхьаннен тайнара дулургдоаца хlама да. Из шедар бахьан долаш ЮАР-е африканашкь юккъара лаьрхlача бахьан йоакхха ха 40 шерага а кхачаь.

Н. РАЕВСКИЙ.
(ТАСС).

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоллен Грозне хьоалуш моркаш а йолаш, lуйрийна пхьашдайолча моттигашка доцк а доаллаш, делкъел тlехьагlа догlа а делхаш, къилбаседа - малхбоалехьара гlаьххьача боарама, делкъел тlехьагlа геттара чlоагlа мух а хьехаш ха хила я фетгара температура республике гlолла 5 — 10, Грозне 7 — 9 градус йlовхал йолаш хила я таплу. Дlаяхоча шин дени шин буса моркаш а йолаш, юкъ-юкъе ваза я екхаш, доцк а доаллаш, хьалхарча юкъагlа пхьашдайолча моттигашка лаьгlо догlа а делхаш, гlийло мух а хьеххаш ха хилаз фетора температура бийсашка 4, градус йlовхалтара 1 градус шелагга кхоачаш. Денощка 1—3 ноябре 6 — 10, 14 ноябре 8 — 13 градус йlовхал йолаш хилаз таплу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Ладувгlа, хьажа

13 НОЯБРЬ
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.05 — Берашта дола фильм. 18.35 — Телевизионни кердахараш (нохчийн эрсийн меттала). 19.00 — Юртбоахама экаией школа. Гурахьарча культура агротехника. 19.35 — Шоака, берашт. 20.15 — Хьа цlегlара библиотека. Шоллагlа передача. 20.35 — Киножурнал. 20.45 — Дунен юкъера обозрени. 21.00 — «Хьалхарча безамах дола повесть» яха художественни фильм. 22.30 — Документальни фильма киновзал.

РАДИО

6.30 — «Юртара вахар» (гlалгlай меттала). 6.45 — Ашараш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — «Партийни руленой» яха концерт-илли (эрсий меттала). 8.45 — «Ленински парте сийлен мукъ» яха беседа. (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Шоана, юрта боахама къахьегамхой». Концерт. 16.30 — «Къона тlехье» (нохчий меттала). 16.45 — Халкъа тlаьхьожам болх беш ба (гlалгlай меттала) 17.00 — «Дина хоари lолна гури» яха беседа. (эрсий меттала). 17.15 — Ашараш. 17.30 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала) 17.45 — «Вай индустриальни мехк» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Ашараш. 18.40 — Москва.

13 НОЯБРЬ
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.05 — Документальни фильм. 18.20 — КПСС XXIV-ча съезда — тха ударни къахьегам. «Красный молот» завода хьалха латтачар дуэш (нохчий меттала). 18.45 — Телевизионни кердахараш (гlалгlайн эрсийн меттала). 19.10 — Хоамаш. 19.15 — Киножурнал. 19.25 — Нохч-Гlалгlай радиои телевидени инструментальни ансамбла концерт. 19.55 — Шоана, бераш. 20.20 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Спартак». 2-гlаа — 3-гlаа периодаш (ЦТ). 21.45 — «Времена земплеоров» яха художественни фильм.

РАДИО

6.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленина никъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — Нохчlгlалгlай ашараш (гlалгlай меттала). 8.45 — «Къона тlехье» (гlалгlай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Рахманинов. Фортепианаи оркестран дола шоллагlа концерт.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАДОЛАДЕННАД 1971 шера

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛУПГА

Газета язлу бувзача ерригача отделенешка а промышленноста транспорта, гlишлошъча предприятешкарча дешаре заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учрежденешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доажадеча общественни уполномоченнешка а гlолла.

ГАЗЕТА ЯЗДАЙТАРА МАХ:

1 шера — 3 сом 12 кепиги;

6 бетта — 1 сом 56 кепиги.

Дик ма делаш 1971 шера «Сердало» газета хьанчахьа чаке!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00 редактора гlан — 3-39-11 бехктехкама секретарь — 3-34-39, партийни вахарен культуран промышленностен отделий — 3-42-50; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтери — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/54.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-39; отделов партийной жизни культуры промышленности — 3-42-50; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/54.

СФ02574. Заказ № 11015.